

SZAKDOLGOZAT

MIKINA-CSAVARI DOMINIKA
pénzügy és számvitel alapszak

Kaposvár
2023

**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Pénzügy és számvitel alapszak**

**A KAPOSSZEKCSŐI MEZŐGAZDASÁGI ZRT.
TEVÉKENYSÉGÉNEK GAZDASÁGI ELEMZÉSE**

Belső konzulens: Dr. Gál Veronika Alexandra
egyetemi docens

Készítette: Mikina-Csavari Dominika
PLY8CY
nappali

Intézet: Vidékfejlesztés és Fenntartható
Gazdaság Intézet

**Kaposvár
2023**

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés.....	3
2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS	4
2.1. Gazdasági elemzés és annak célja	4
2.2. Gazdasági elemzés módszerei	4
2.2.1. Gazdasági elemzés általános módszerei.....	5
2.2.2. Gazdasági elemzés speciális módszerei	5
2.3. Eltérések számszerűsítésének módszerei	6
2.4. Hazai számvitel	7
2.5. Mezőgazdasági számvitel.....	10
2.5.1. Állattenyésztés számvitele	11
2.5.2. Növénytermelés számvitele.....	12
2.6. Éves beszámoló	13
2.6.1. Mérleg	14
2.6.2. Eredménykimutatás	15
2.6.3. Kiegészítő melléklet.....	17
2.7. Vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet elemzése	18
2.7.1. Vagyoni helyzet elemzés.....	19
2.7.2. Pénzügyi helyzet elemzése	20
3. ANYAG ÉS MÓDSZER.....	23
4. CÉLOK ÉS KUTATÁSI KÉRDÉSEK	24
5. A VÁLLALAT BEMUTATÁSA	25
5.1. Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. története	25
5.2. A vállalat tevékenységének bemutatása	26
6. EREDMÉNY ÉS ÉRTÉKELÉS.....	29
6.1. Vagyoni helyzet elemzése	29
6.1.1. Eszközállomány vizsgálata	29
6.1.2. Forrásállomány vizsgálata	33
6.2. Pénzügyi helyzet vizsgálata	37
6.2.1. Adósságállomány vizsgálata	37
6.2.2. Likviditási mutatók elemzése	38

6.3. Jövedelmezőségi helyzet vizsgálata	38
7. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	42
8. ÖSSZEFOGLALÁS	43
9. Irodalomjegyzék.....	45
10. Melléklet.....	46
Ábrák jegyzéke.....	46

1. BEVEZETÉS

A szakdolgozatom témájaként a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. tevékenységének gazdasági elemzését választottam. A mezőgazdaság és az élelmiszeripar együttes működtetésének folyamata, valamint a sokszínű termékpaletta fontos szerepet tölt be mind a kínálati, mind pedig a keresleti oldal szempontjából. A mezőgazdasági vállalkozások életében meghatározók a külső és belső tényezők. Itt gondolnunk kell az időjárás kiszámíthatatlanságára, a gyorsan változó piaci helyzetre, az egyre növekvő vásárlói igényekre, a megfelelő munkaerő alkalmazására. Egyszóval a globális problémák lehetőség szerinti megoldására. Ahhoz, hogy ezen problémákra megoldást találjunk ismernünk kell a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét. Ennek az egyik alappillére az éves beszámoló, melynek tartalma: mérleg, eredménykimutatás és kiegészítő melléklet. A vállalkozások beszámolási kötelezettségéről a Számvitelről szóló 2000. évi C. törvény rendelkezik. A vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet elemzésének alapköveként az éves beszámolót tekintjük, amely valós, megbízható és pontos képet ad a vállalat működéséről. A beszámoló adatai elsősorban a tulajdonosoknak, befektetőknek, hitelezőknek, menedzsmentnek, vevőknek nyújt információt, ezzel segítve őket a könnyebb döntéshozatalban. A társaság kiértékelése különféle mutatószámok alkalmazásával történik, amelyek fontosságát a későbbiek során bővebben és átláthatóbban szeretném bemutatni.

A szakdolgozatom elsődleges célja, hogy az adott vállalati partner jövedelmi és likviditási mutatóinak bemutatásán keresztül választ kapjunk a tevékenységének működéséről.

A tanulmányaim során duális képzésben vettem részt, amelynek gyakorlati helye az általam választott és a szakdolgozatomban elemezni kívánt Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. volt. A duális képzés keretén belül olyan szakmai tudásra tehettem szert, amely rávilágított a könyvelő kiemelkedő szerepére, hiszen ezen személy munkája alapozza meg a beszámoló hitelességét. A gyakorlati idő alatt betekintést nyerhettem a vállalkozás mindennapjaiba, amely segítséget nyújtott a szakdolgozatom megírásában, hiszen a vezető és a főkönyvelő zártabb információkat adott át részemre. Továbbá az ott dolgozók is rendelkezésemre álltak bizonyos munkafolyamatok nehézségeinek megoldásában.

A vállalatnak két ágazata van: növénytermesztés (gabonaféle, egyéb máshová nem sorolt növények) és állattenyésztés. Az állattenyésztésen belül foglalkozik sertés és tejhasznú szarvasmarha tenyésztéssel. Mindezekon felül különféle szolgáltatásokat is nyújt, mint például: bérmérlegelés, ingatlanbérbeadás.

A dolgozatom bevezetését követően a szakirodalmi áttekintés ismertetésével folytatom, amely tartalmazza a gazdasági elemzést és annak célját. Ezt követően taglalom a hazai és mezőgazdasági számvitel szerepét, szabályozását; a vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet elemzését. Kitérek a vizsgálatom folyamán alkalmazott anyag és módszer tanulmányozására, valamint a vállalat pontos bemutatására, kapott értékek elemzésére.

A szakdolgozatom zárásaként az elemzés eredményével kapcsolatos következtetéseimet, véleményemet, megállapításaimat fejtem ki, majd összegzem dolgozatom releváns elemeit.

2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. Gazdasági elemzés és annak célja

A gazdasági elemzés egyfajta módszernek tekinthető, amely információt nyújt a gazdasági vezetés részére a vállalat mindennapi működéséről, annak rendszeréről. Támogatja a vezetés döntés-előkészítő és ellenőrző funkcióját. Célja, hogy feltárja azokat a körülményeket, amelyek hatással vannak a vállalkozásra, valamint ezeket számszerűen értékeli, ezzel segítve a vezetőket a kevésbé kockázatos döntéshozatalban. A gazdasági elemzés végrehajtója maga az elemző, aki az ok-okozati összefüggéseket vizsgálja, majd ezekből következtetéseket von le, amely által szorgalmazza a vállalkozás hatékony működését. Az elemzés feladata eredményesebb és működőképesebb tevékenység elősegítése. Az elemzés tárgyának tekintendő a vizsgált vállalkozás piaci, beszerzési, termelési tevékenysége.

A gazdasági elemzést a következő csoportok szerint bonthatjuk le: terjedelem, felhasznált adatok milyensége, időbeni megközelítés. Az elemzés fajtája az alábbi lehet:

- átfogó: vagyis komplex, teljes elemzés
- részleges: egyes kisebb, alrendszerek elemzése
- műszaki-gazdasági: számviteli és műszaki szempontból történő vizsgálat/elemzés
- gazdasági: kizárólag számviteli adatok alapján végzett elemzés
- statikus: egy adott időpontra vonatkozó elemzés
- dinamikus: időszakra, vagy több időpontra vonatkozó változások, folyamatok elemzése

Ahhoz, hogy pontos legyen elemzésünk, az alábbi folyamatok főbb szakaszait kell figyelemmel kísérenünk:

1. Elemzés céljának összeállítása: a felmerült probléma kapcsán kell megfogalmazni, szem előtt tartva a fentebb említett elemzési fajtákat
2. Információbázis létrehozása: központjában az adatbázis áll, mellyel szemben fontos elvárás az ellenőrizhetőség, a rendszeres és folyamatos rendelkezésre állás
3. Felmerülő közvetlen okok figyelembevétele: ok-okozati összefüggések feltárása, vizsgálata, mely akár valószínűségeen alapuló is lehet
4. Elemzési módszer kiválasztása: e szakasz végrehajtását az alábbiak függvényében kell elvégeznünk: elemzés célja, vizsgálandó terület, valamint információbázis
5. Információk feldolgozása: kapott eredmények kiértékelése, összefoglalása, jelentés elkészítése (Baranyai, Fenyves , Pupos, Takács, & Tarnóczi, 2013)

A gazdasági elemzéshez leggyakrabban használt módszereket és mutatószámokat a későbbiek során kívánom ismertetni.

2.2. Gazdasági elemzés módszerei

A gazdasági elemzés módszereinek kiválasztásánál fontos szerepet játszik az, hogy a folyamatok mely szakaszát kívánjuk ellenőrizni, és az adott szakaszhoz milyen vezetői igények kapcsolódnak. Tehát elsődleges célnak kell tekintenünk a vezetői igények kielégítését.

Maga a döntés előkészítése során hangsúlyt kell fektetnünk az optimális döntés meghozatalára, amelyet kellő megalapozottsággal, körültekintéssel érhetünk el, máskülönben eltérések keletkezhetnek, következhetnek be a terv és tény adatok között.

Kiemelkedő jelentőséggel bír a retrospektív („visszatekintő”) elemzés. Ez a fajta elemzés az előző időszaki működésre, kihívásokra, folyamatok fejlesztésére irányul, vagyis a múltból történő tanulás, tanulságok levonására. A tervezésnek és a döntés meghozatalának fontos és szükséges kelléke a retrospektív elemzés.

Megkülönböztetünk ezenfelül még utólagos vizsgálatot, amely hozzájárul a külső és belső tényezők felismeréséhez, azonosításához, azok hatásainak számszerűsítéséhez. Ezalatt olyan vizsgált elemeket értünk, melyek elsősorban az eredményre gyakorolnak befolyást. A terv és tény adatok összehasonlítását alapul véve ugyan nem látunk lényeges eltérést, változást; ám, ha a tényezőkre bontást alkalmazunk, abban az esetben már tisztán kivehető az egyes tényezők tervezettől történő pozitív vagy negatív irányba való elmozdulása. Ezen eltérések információt szolgáltatnak a vezetés számára a következő tervezési időszakra, ezzel segítve őket a könnyebb döntéshozatalban és a viszonylag pontosabb terv adatok kialakításában.

A gazdasági elemzés módszerei lehetnek általános és speciális módszerek. (Baranyai, Fenyves , Pupos, Takács, & Tarnóczy, 2013)

2.2.1. Gazdasági elemzés általános módszerei

Az operatív elemzést két szakaszra bonthatjuk:

1. Döntést megelőző szakasz: célja az optimális döntés elérése; módszere különféle számítások, döntéseket megelőző elemzések
2. Végrehajtás szakasza: kitűzött cél megvalósításának beteljesítése; módszere folyamatos információk elemzése

A revíziós jellegű, retrospektív elemzés az utólagos szakaszban jelenik meg, melynek célja a konkrét, tényleges eredmények elemzése; módszere az összehasonlításon, tényezőkre bontáson alapul. A deduktív, vagyis a levezető elemzés keretében történik a tényezőkre való bontás, az eredendő okok meghatározása, valamint az ezeknél bekövetkezett változások hatásának vizsgálata. Az induktív (felépítő) elemzés a vizsgált tényezők elkülönítése során valósul meg, melyet alapvetően a tervezés szakaszában alkalmazunk. Mindkét elemzés esetében az ok-okozati összefüggéseken van a hangsúly. (Baranyai, Fenyves , Pupos, Takács, & Tarnóczy, 2013)

2.2.2. Gazdasági elemzés speciális módszerei

A gazdasági elemzés több területet foglal magába, melyek segítségével az érdekeltek még több információval rendelkezhetnek a vizsgált vállalat működéséről. Elsősorban a kvantitatív, de ugyanakkor a kvalitatív módszereket is előnybe részesíti, annak ellenére, hogy az utóbbi nem sorolható a gazdasági elemzés általánosan elfogadott eszköze közé. A kvalitatív módszerek elősegítik a működéssel kapcsolatos összefüggések feltárását, valamint az ok-okozati elemek meghatározását.

A gazdasági elemzés speciális módszerének tekinthető a minőségelemzés, amely egyre inkább válik fontossá nem csak a nagyvállalatok, hanem a kis-és középvállalkozások mindennapi életébe. Ezáltal szélesebb körbe kerülnek bevezetésre a minőségirányítási rendszerek.

A megalapozott gazdasági döntések meghozatalához elengedhetetlennek számít a megbízható információ szükséglete. A döntést követően a gazdasági rendszer működésének elemzésére van szükség.

A rendszert szabályozott rendszerként kell működtetni, hogy a feltárt eltéréseket, változásokat vissza tudjuk csatolni annak működtetését végzőhöz, megfogalmazva a fontosabb korrekciókat a célértékek megvalósítása érdekében.

Amennyiben olyan változás következik be, ami miatt nem tudjuk a célértéket tartani, akkor az észlelések alapján új célérték kijelölésére kell sort keríteni. Egy folyamat/szakasz lezárását követően összehasonlításokat indokolt elvégeznünk, amely az információbázis tartalma, valamint az elemzés célja szerint lehet:

- terv-tény
- időbeli
- rész-egész
- szükséglet-fedezet
- tényleges-optimális
- azonos feltételek mellett gazdálkodó adataival történő
- regionális összehasonlítás

Ezen összehasonlításokat különféle mutatószámokon keresztül szemléltethetjük. A mutatószámok kifejezési módjuk szempontjából lehetnek: természetbeni, természetes mérőszámok (kilogramm, darab stb.), értékbeli mutatók (Ft stb.). Feladatuk szerint megjelenhetnek mennyiségi; minőségi mutatókként. Képzésük történhet terv-tény, valamint norma-tény összehasonlítás alapján. A mutatószámokat az alábbi csoportokra tudjuk bontani:

- viszonyszámok, például: megoszlási; bázis, lánc; teljesítmény viszonyszámok stb.
- átlagok, például: számtani, mértani átlag stb.
- indexek, például: érték; ár; volumenindex stb.
- trendszámítás, például: mozgó átlag, analitikus kiegyenlítés
- eltérések számszerűsítése, például: láncbehelyettesítési, abszolút különbsétek, százalékos különbsétek módszere
- gazdasági kalkulációk, például: elő-, utókalkuláció (Baranyai, Fenyves , Pupos, Takács, & Tarnóczy, 2013)

A továbbiakban a fentebb említett mutatószám csoportokra kívánok részletesebben kitérni.

2.3. Eltérések számszerűsítésének módszerei

Az eltérések számszerűsítésének módszere magába foglalja a láncbehelyettesítési módszert, az abszolút különbsétek módszerét, illetve a százalékos különbsétek módszerét, amelyek a terv-tény, valamint bázis-tárgyidőszaki adatoknál bekövetkezett eltéréseket elemzik, vizsgálják.

A láncbehelyettesítési módszer lényege, hogy a befolyásoló tényezők közül minden lépésben csak egy tényezőt változtatunk meg, de amit egyszer már megváltoztattunk, azt a későbbiek során már a megváltoztatott értéken vesszük figyelembe.

Képlete általánosan:

- „a” tényező hatása: $\Delta a = a_1 * b_0 * c_0$
- „b” tényező hatása: $\Delta b = a_1 * b_1 * c_0$
- „c” tényező hatása: $\Delta c = a_1 * b_1 * c_1$

Az abszolút különbözetek módszere az egyes résztényezők eltéréseinek azonnali kifejezésén alapszik, vagyis rögtön a tényezők különbségei szerepelnek a szorzatokban.

E módszer alkalmazásával nem számoljuk ki az egyes tényezők hatásának változására létrejövő értékeket, hanem közvetlenül a tényezők változását helyettesítjük be az összefüggésbe, ezáltal megkapva a változás értékére gyakorolt számszerű hatást.

Képlete általánosan:

- „a” tényező hatása: $\Delta a = (a_1 - a_0) * b_0 * c_0$
- „b” tényező hatása: $\Delta b = a_1 * (b_1 - b_0) * c_0$
- „c” tényező hatása: $\Delta c = a_1 * b_1 * (c_1 - c_0)$

A százalékos különbözetek módszerével százalékban határozzuk meg az egyes tényezők változásának hatását. A kiinduló alapösszefüggés megegyezik a fent említett két módszernél alkalmazottal, de kimutatásra kerül, hogy az összefüggés részszorzatai önálló tartalommal bírnak. Ha e részszorzatok relatív változását vizsgáljuk százalékos formában, akkor megkapjuk az egyes tényezők változásának hatását.

Képlete általánosan:

- „a” tényező hatása: $(a_1/a_0) * Y_0$
- „b” tényező hatása: $[(a_1 * b_1)/(a_0 * b_0) - (a_1/a_0)] * Y_0$
- „c” tényező hatása: $[(a_1 * b_1 * c_1)/(a_0 * b_0 * c_0) - ((a_1 * b_1)/(a_0 * b_0))]$

Ezen mutatók fontos szerepet töltenek be a mezőgazdasági vállalatok életében. Példának okáért vegyünk alapul egy szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó vállalkozást, melynek árbevételét a termésátlag, vetésterület és az eladási egységár szorzataként lehet meghatározni. Jelen esetben az árbevétel lesz a vizsgált jelenség, míg a többi a befolyásoló tényező.

A továbbiakban a hazai számvitelről kívánok írni, azon belül is a számvitel egyik speciális területéről, a mezőgazdasági számvitelről. Az általam választott cég tevékenységének könnyebb megértése és átláthatósága érdekében szeretném részletesebben bemutatni a mezőgazdasági számvitelt. (Bosnyák, Gyenge, Pavlik, & Székács, 2010)

2.4. Hazai számvitel

Ahhoz, hogy egy cég komplex elemzését sikeresnek ítélhessünk meg, ismernünk kell a hazai számvitel felépítését, tartalmát, annak pontos alkalmazását. Mindezek elérése érdekében a Számvitelről szóló 2000. évi C. törvényt fogjuk segítségül hívni. A törvény egyfajta útmutatást nyújt a hatálya alá tartozók részére, továbbá célja a valós és megbízható összkép közzlése a beszámoló adatait felhasználók felé. A beszámoló adatait felhasználók lehetnek befektetők, hitelezők, tulajdonosok, valamint menedzserek, de ugyanakkor további információt nyújthat az adott cég vevőinek, szállítóinak is. (Kardos, dr. Szakács, & Tóth, 2021)

A törvény hatálya alá a gazdálkodó tartozik. Gazdálkodónak tekintünk minden olyan természetes és jogi személyt, aki valamilyen gazdasági tevékenységet folytat, vagyis gazdálkodik. Gazdálkodó lehet például: vállalkozó, államháztartás szervezetei, egyéb szervezetek, Magyar Nemzeti Bank, egészségügyi, szociális és oktatási intézmény.

Számunkra jelenleg ezen példák közül a legérdekesebb a vállalkozó. Vállalkozónak mondhatunk minden olyan gazdálkodót, aki a saját nevében és a saját kockázatára nyereség, valamint vagyonszerzés céljából üzletszerűen és ellenérték fejében termelő vagy szolgáltató

tevékenységet, másnéven vállalkozási tevékenységet végez; például: hitelintézet, biztosító, nonprofit gazdasági társaság.

Fontos kiemelnünk, hogy a törvény hatálya nem terjed ki az egyéni vállalkozóra, polgárjogi társaságra, építőközösségre, valamint a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi kereskedelmi képviselőjére, betéti társaságokra.

Összeségében elmondható, hogy a számvitel maga a Számviteli törvény, amely különféle szabályokat, módszereket, eljárásokat tartalmaz. Az eljárások kiemelkedő szereplője a könyvvizetés, a bizonylatolás, a leltározás tevékenysége, értékelés, beszámolás, nyilvánosságra hozatal és közzététel, könyvvizsgálat. Ezen feltételek teljesítése szabályzatokon keresztül valósul meg: eszközök és források értékelési szabályzata, leltárkészítési és leltározási szabályzat, önköltségszámítási szabályzat, pénzkezelési szabályzat, bizonylati szabályzat.

Mind a beszámoló elkészítésekor, mind pedig a könyvvizetés során szem előtt kell tartanunk a számviteli alapelveket. (Barts, és mtsai., 2022)

A számviteli alapelveket az alábbi ábra szemlélteti:

1. táblázat: Számviteli alapelvek

Vállalkozás folytatásának elve		
Tartalmi elvek	Kiegészítő elvek	Formai elvek
Teljesség	Egyedi értékelés	Világosság
Valódiság	Bruttó elszámolás	Folytonosság
Óvatosság	Időbeli elhatárolás	Következetesség
Összemérés	Tartalom elsődlegessége a formával szemben	
	Lényegesség	
	Költség-haszon összevetése	

Forrás: Saját szerkesztés Róth és szerzőtársai (2019) alapján

A 1. táblázat jól szemlélteti a számviteli alapelveket. A vállalkozás folytatásának elv lényege, hogy a gazdálkodó a belátható jövőn belül fenn tudja tartani a vállalkozása működését, továbbá folytatni tudja tevékenységét és nem várható a tevékenység beszüntetése, vagy annak különféle okból származó jelentős csökkenése. Amennyiben ez az elv nem érvényesül, úgy az alapelvek többsége sem alkalmazható. A teljesség elve kimondja, hogy minden gazdasági eseményt könyvelni kell a vállalkozás működése során. A valódiság elve a beszámoló leltárral történő alátámasztását jelenti, melynek tételesnek, ellenőrizhetőnek, mennyiségi és értékbeli rendszerezésűnek kell lennie. Az óvatosság elve az adózást, valamint az osztalékfizetést taglalja. Az összemérés elve felhívja a figyelmet arra, hogy bizonyos esetekben az adott időszak eredményének számításakor a tevékenységek adott időszaki teljesítéseinek elismert bevételeit és ráfordításait pénzügyi teljesítéstől függetlenül kell vizsgálnunk. A tartalom elsődlegessége a formával szemben a gazdasági események, ügyletek tényleges tartalmára, azok elszámolására helyezi a hangsúlyt. Az egyedi értékelés elve a Számviteli törvényben meghatározott esetekben alkalmazható; tételes leltár támasztja alá. Bruttó elszámolás elve esetén a bevételek és költségek, valamint követelések és kötelezettségek nem állhatnak egymással szemben, kivéve, ha a Számviteli törvény erről rendelkezik. Az időbeli elhatárolás elve alapján olyan bevételeket és költségeket kell vizsgálni, amelyek két vagy több üzleti évet érintenek. A lényegesség elve

olyan információra irányul, amely elhagyása vagy téves bemutatása befolyással bír a beszámoló adatait felhasználók döntésére. A költség-haszon összemérésének elve megfogalmazza, hogy a nyilvánosságra hozott információk hasznosíthatósága a beszámoló kapcsán álljon arányban azok előállításának költségeivel. A világosság elve kiemeli, hogy a könyvvezetést és a beszámolót áttekinthető, érthető, valamint a Számviteli törvénynek megfelelő formában kell elkészíteni. A folytonosság elve a nyitó és záró adatok egyezőségére helyezi a hangsúlyt.

A következetesség elve meghatározza, hogy a könyvvezetés, beszámolóképzés tekintetében biztosítani kell az állandóságot, összehasonlíthatóságot. Mindezen felül megkülönböztetünk nem nevesített alapelveket: hasznosíthatóság, semlegesség, időszerűség, helytállóság.

A Számviteli törvény megkülönböztet egyszeres és kettős könyvvitelt. Az egyszeres könyvvezetés pénzforgalmi, míg a kettős könyvvezetés teljesítés személetet követ. Azok a gazdálkodók, amelyekre a törvény hatálya kiterjed, csak kettős könyvvitelben vezethetik gazdasági eseményeiket. A kettős könyvvitelt négy csoportra bonthatjuk: számlasoros, idősoros elszámolás; szintetika, analitika. A számlasoros elszámolás a vagyონrészekre (eszközök, források egyedi nyilvántartása) koncentrál, az idősoros pedig az időrendi sorrendre (felmerülési sorrend). Amennyiben valamely vállalkozás összevontan, csak értékben vezeti könyveit, azt mondjuk rá, hogy szintetikus nyilvántartást vezet. Ugyanakkor a legtöbb termelőcég analitikus nyilvántartást vezet, vagyis részletes mennyiségi és értékbeni nyilvántartás van. Mivel az általam elemzésre választott vállalkozás szintén kettős könyvvitelt vezet, így az egyszeres könyvvezetésre nem kívánok a későbbiek során kitérni.

Könyvelni számlakeret segítségével tudunk. A számlakeret számlaosztályokat tartalmaz, amelyeket számlacsoportokra, azokat pedig számlákra tudunk bontani. A számlákat további alszámlákra, illetve részletező számlákra bonthatunk, attól függően, hogy mekkora a vállalkozás. (Siklósi, Sisa, & Veress, 2021)

2. táblázat: Számlaosztály

Számlaosztály	
1. Befektetett eszközök	Eszköz számlák
2. Készletek	
3. Követelések, értékpapírok, pénzeszközök és aktív időbeli elhatárolások	
4. Saját tőke; Céltartalékok; Hátrasorolt, Hosszú, Rövid lejáratú kötelezettségek; Passzív időbeli elhatárolások	Forrás számlák
5. Anyagköltség; Igénybe vett szolgáltatások költsége; Egyéb szolgáltatások költsége; Bérköltség; Személyi jellegű egyéb kifizetések; Bérjárulékok; Értékcsökkenési leírás; Aktivált saját teljesítmények	Költségnemek
6. Közvetett vagy általános költségek	Költséghely
7. Közvetlen költségek	Költségviselő
8. Értékesítés elszámolt önköltsége és ráfordítások	Ráfordítás számlák
9. Értékesítés árbevétele és bevételek	Bevételi számlák

Forrás: Saját szerkesztés a Számlatükör (2021) alapján

A 2. táblázat a számlaosztályokat kívánja szemléltetni. Az 1., 2., és 3. számlaosztály számláit összefoglalóan eszközszámláknak nevezzük. A költségnemek, a költséghelyek, a költségviselők, a ráfordítások és a bevételek képezik az eredmény számlákat, hiszen ezen számlaosztályok kerülnek be az összköltség típusú és forgalmi típusú eredménykimutatásba, melyek ismertetésére a későbbiek folyamán kívánok részletesebben kitérni.

Egy vállalkozás szabadon rendelkezhet arról, hogy miképp kívánja könyvelni gazdasági eseményeit. Történhet csak költségnemben, vagy vezetheti számláit elsődleges költségnem és másodlagos költséghely, költségviselőként, vagy elsődleges költséghely, költségviselő és másodlagos költségnemben. Fontos, hogy döntését a saját Számviteli politikájában rögzítse!

A szakdolgozatom témájában megjelölt termelőcég az elsődleges költséghely, költségviselő és másodlagos költségnem könyvvizetést alkalmazza, így a továbbiakban kifejezetten ezzel kívánok foglalkozni. A következő alfejezetben a mezőgazdasági számvitelt szeretném ismertetni, hiszen ezen szektor a számvitel egyik speciális területe.

2.5. Mezőgazdasági számvitel

A mezőgazdasági tevékenység igen speciális terület, hiszen nemcsak külső, de ugyanakkor belső tényezők is hatással vannak rá. Ezen speciális jellemzők határozzák meg a mezőgazdasági számvitel sajátosságait. Különböző biológiai eszközök segítségével mezőgazdasági termék állítható elő. Szinte mindennaposnak mondható, hogy a külső tényezők jelen vannak a mezőgazdasági termelők életében. Ezek olyan tényezők, amelyek kiszámíthatatlanok és az embernek nincs befolyása rájuk. Itt gondolnunk kell például természeti tényezőkre, adottságokra (éghajlat, domborzat, talajviszonyok), melyek magas költségeket vonnak maguk után és a vállalkozó ezeket csak részben vagy átmenetileg képes fedezni. Erre a következő egy nagyon jó példa: adott év időjárása aszályos volt, ennek következtében alacsony a víz tartalma a földeken, erre megoldás a többszöri öntözés, amely magas költségekkel jár (öntözőrendszer kialakítása, víz költsége, esetleges munkagép használata és annak költsége, bérköltség), ugyanakkor valószínű a termés nem hozza a várt hozamot, így az árbevételben visszaesés várható.

Mivel az előállított termékek, termények többsége gyorsan romló, így ezek megfelelő kezelése, raktározása, szárítása, szállítása, viszonylag gyorsabb ütemben történő felhasználása, értékesítése kulcsfontosságú lehet. A legtöbb mezőgazdasági terméket kvóták, támogatások szabályozzák. A támogatások kiemelkedő szerepet játszanak a termelőcégek esetében, hiszen annyira kiszámíthatatlan és gyorsan változó a piac, hogy ezen vállalkozások szinte csak a „túlélésre” törekcsenek.

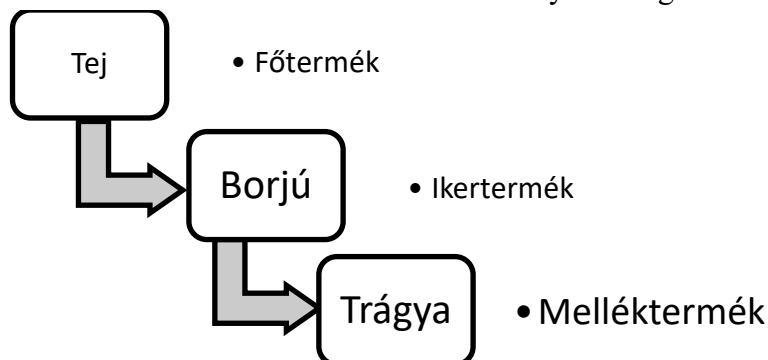
Manapság a gazdálkodók fő feladatnak tekintik a környezet védelmét, valamint az ökológiai egyensúly fenntartását, ennek érdekében környezettudatosabb szemléletre váltottak. Ez az alábbiakban nyilvánul meg: újrahasznosított papír alkalmazása számlák kiállításánál, napelemek keresztlül történő napenergia felhasználása, szerves trágya átalakítása műtrágyává. (Adorján, Lukács, Róth, & Veit, 2022)

2.5.1. Állattenyésztés számvitele

Az állatok olyan élő szervezetek, melyek beszerzése és tartás módjuk speciálisnak tekintendő, továbbá tömegük és értékük nő. Fontos, hogy tömegük nem osztható fel, tehát a korábbi és új tömegük nem különülhet el egymástól, egyként kell kezelni. A számvitel az állatokat az alábbiak szerint csoportosítja: tenyészállatok, saját termelésű készletek (növendék-, hízó- és egyéb állatok). Ezen állatokkal szorosan kapcsolatban álló gazdasági eseményekkel foglalkozik a mezőgazdasági számvitel, például: gondozásuk, ápolásuk, gyógyításuk költségei; analitikus és szintetikus nyilvántartás; hozamelszámolás; leltárkészítés. A későbbiekben a tenyészállatok és a növendék-, hízó- és egyéb állatok számviteli elszámolását kívánom részletezni.

„Pontosan mi is az a tenyészállat?” Tenyészállatnak azokat az állatokat tekintjük, amelyek a tenyésztés, tartás során leválasztható terméket „termelnek”, és a tartási költségek ezen termékek értékesítése, vagy az egyéb hasznosítása biztosítja a tartási költségek megtérülését, függetlenül attól, hogy azok meddig szolgálják a vállalkozás tevékenységét. Fontos, hogy a Mérlegben az eszköz oldalon, a befektetett eszközök között, azon belül is a tárgyi eszközök között mutatjuk ki őket. A tenyészállatokat általában elsősorban továbbtenyésztés, utódnyerés miatt tartják. Ám az olyan állatokat, mint például: a szarvasmarhát vagy a juhot tarthatják tej, gyapjúértékesítés céljából is. Tenyészállatként kell nyilvántartani a méheket, selyemhernyókat, cirkuszi és állatkerti állatokat. Állománynövekedésük adódhat beszerzésből vagy növendékállatból tenyészállattá minősítésből, amely a 161. Befejezetlen beruházások számla segítségével kerül átvezetésre. Amennyiben növendék állatból tenyészállat lesz, korosításnak nevezzük. A korosítást belső bizonylat alapján végezzük. Átminősítésre az első ellést, fialást, fedeztetést követően van lehetőség. Mindez elszámolása függ attól, hogy a vállalkozás milyen kettős könyvvitelt folytat. Ha költségnem szerint vezeti könyveit, akkor az átminősítés érinti az aktivált saját teljesítményeket. A forgalmi eredménykimutatást készítő vállalkozások esetében az átminősítés a saját előállítású eszközök aktivált értékének bevonásával történik. Mind a két esetben el kell számolni az előzetesen felszámított és fizetendő áfát is. Ezen állatok legfőbb hozamának a szaporulatot tekintjük, vagyis a tenyésztésből származó utódokat. További hozam lehet például: tej, gyapjú, tojás, szerves trágya, sperma, méz. (Sabján & Sutus, 2003)

A mezőgazdasági tevékenység folyamán megkülönböztetünk fő-, mellék- és ikertermékeket, amelyeket következő ábrán kívánok szemléltetni a könnyebb megértés érdekében:

1. ábra: Tehenészet termékei

Forrás: Saját szerkesztés Musinszki Zoltán és szerzőtársai (2019) alapján

A fő termék a közös termelési folyamatban keletkező, a többi termékhez képest magas piaci értékkel rendelkező termék, míg az ikertermék relatíve nagy piaci értékkel bír.

A melléktermék szintén a közös termelési folyamatban keletkező, ugyanakkor a többi termékhez képest alacsony piaci értékkel rendelkező termék. Főtermék az a termék, amelynek előállítására maga a termelési tevékenység irányul. Amennyiben egy termelési folyamatban több úgynevezett főtermék keletkezik, azokat ikerterméknek tekintjük. Melléktermék mindig a főtermékkel együtt keletkezik.

Fontos, hogy ezen termékek esetében felmerült költségek a szétválasztási pontig közösek, és csak a szétválasztási pontot követően felmerült költségek kapcsolhatók az egyes termékekhez közvetlenül. Szétválasztási pontnak azt a pontot tekintjük, ahol a termékek külön-külön beazonosíthatók.

A következő alfejezetben a növénytermelés számviteléről esik szó. Céлом minél átfogóbb képet adni a mezőgazdasági számvitel összetételéről. (Bosnyák, Gyenge, Pavlik, & Székács, 2010)

2.5.2. Növénytermelés számvitele

A növénytermelés esetében meghatározó, hogy a termelési ciklus a naptári évvel nem esik egybe, ezáltal pedig a számviteli üzleti évhez sem igazodik. Bizonyos növények termelési folyamata az adott év végéig nem fejeződik be, ami azt jelenti, hogy áthúzódik a következő évre/évekre. Mindezekre számvitelileg nagy hangsúlyt kell fektetni, hiszen hozam csak a jövőben fog keletkezni, míg a költségek az adott évben merülnek fel. Fontos, hogy ezen termékek a termelési folyamat kezdetétől egészen annak befejezéséig viseljék az előállításukkal kapcsolatos költségeket. Mivel az általam elemzett vállalkozás csak növénytermesztéssel foglalkozik, így a kertészet számviteli elszámolására nem kívánok kitérni. (Adorján, Lukács, Róth, & Veit, 2022)

A növénytermelés költségein belül a legtöbb esetben célszerű az alábbiakat elkülönítetten kezelni:

- folyó évi növénytermelés,
- következő évi növénytermelés,
- ültetvénytelepítés költségei

A folyó évi termelés költségeit az alábbi módon érdemes tagolni:

- szántóföldi növénytermelés,
- rét-és legelőgazdálkodás,
- egyéb növénytermelés

A folyó évi növénytermelés költség számlái között azokat a költségeket kell kimutatni, amelyek az adott évben (tárgyévben) betakarított termények előállításával függenek össze. E növénytermesztés költségeinek minősül:

- a mezei leltár nyitóértékének tárgyévet terhelő része,
- a tárgyévi költségek: az adott növényen végzett utolsó munkaműveletig bezárólag,
- a tárgyévet terhelő, ugyanakkor ténylegesen csak következő évben felmerülő költségek (Passzív időbeli elhatárolás alkalmazásával)

Közvetlen költségnek minősül például: termény tisztítás, szárítás stb., egyéb közvetlen költségnek tekintjük a terményekre kötött biztosítási díjat.

A betakarításra váró terményekkel kapcsolatban felmerülő költségeket a következő évi növénytermesztés költségei között kell megjeleníteni. Az őszi vetések, műtrágyázás költségei, valamint a tavaszi talajmunkák költségei a következő évi termelési folyamatok érdekében merülnek fel. Ezeket a költségeket táblánként, parcellánként tartják nyilván, majd a következő évben ezen táblán, parcellán termesztett növényekre terhelik.

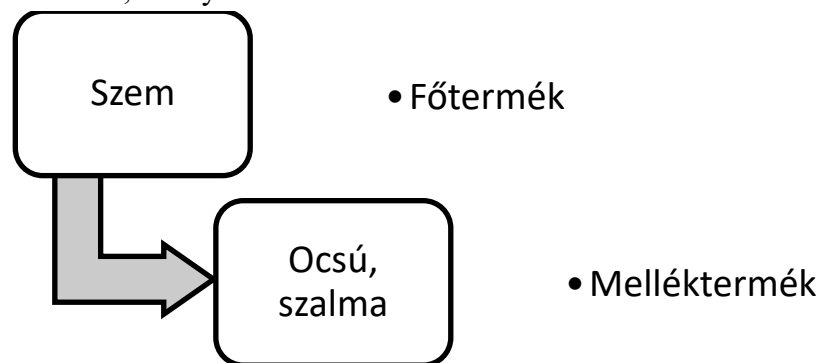
Megkülönböztünk továbbá időarányos költségeket is, ami azt jelenti, hogy ezen költségek felosztása több évet érint. Az ezzel kapcsolatban felmerült munkát és időarányos költséget több év termése érdekében végzik, ezért fontos a felosztásuk.

Tehát az időarányos költségeket a készleteken belül a befejezetlen termelésnél (mezei leltár) mutatjuk ki. Ilyen költség lehet:

- a szervestrágyázás,
- több évre ható gyomirtózás,
- az évelő pillangósok (lucerna) telepítési,
- a rét-és legelőtelepítés költségei

A költségek felosztására különféle módszerek közül választhat a vállalkozás, amelyet a Számviteli politikájában rögzítenie kell. (Sabján & Sutus, 2003)

Ahogy az állattenyésztés számvitelénél, úgy a növénytermelés esetében is megemlíthető a fő,-iker-és melléktermék, amelyet a következő ábrán kívánok szemléltetni:

2. ábra: Gabonafélék termékei

Forrás: Saját szerkesztés Musinszki Zoltán és szerzőtársai (2019) alapján

A 2. ábra **Hiba! A hivatkozási forrás nem található.** jól szemlélteti a fő-és ikertermék kapcsolatát. A gabonafélék esetében az aratást követően szemek keletkeznek, amely főtermékként funkcionál. Az aratás következtében a földeken hagyott gabonaszárából pedig szalmát készítenek, amely a melléktermék szerepét tölti be.

A megtermelt és a készletre vehető terményről alapbizonylatot köteles kiállítani a vállalkozás, amennyiben a saját termelésű készleteiről mennyiségi és értékbeni, vagy csak mennyiségi nyilvántartást vezet. A következő fejezetben az éves beszámoló kerül részletezésre.

2.6. Éves beszámoló

Korábbi fejezetben már bemutatásra került az éves beszámoló célja. Célja, hogy a gazdálkodó vagyoni, jövedelmi és pénzügyi helyzetéről megbízható valós összképet nyújtson az éves beszámoló adatait felhasználók számára. Éves beszámolót minden kettős könyvvitelt vezető vállalkozás készíthet. Beszámolót üzleti évről kell készíteni, de fontos arra ügyelni, hogy

bizonyos esetekben eltérhet a naptári évtől. A Számvitelről szóló 2000. évi C. törvény nem határozza meg a mérlegkészítés időpontját, így minden vállalkozó maga dönti el.

A letétbe helyezés időpontja az üzleti év fordulónapját követő ötödik hónap utolsó napja. Számviteli politikában kötelező rögzíteni a beszámoló elkészítésének időpontját.

Az éves beszámoló meghatározott szerkezetben és előírt formában készül, amelyet bizonylatokkal kell alátámasztani. Magyar nyelven íródik, adatai meghatározása ezer Forintban történik, kivétel, ha száz milliárd Forint feletti a mérlegfőösszeg, akkor millió Forintban.

Az részei:

- Mérleg
- Eredménykimutatás
- Kiegészítő melléklet

Bár az üzleti jelentés nem része, de a beszámolóval egyidejűleg kell elkészíteni. A mérleget, eredménykimutatást és kiegészítő mellékletet letétbe helyezni kötelező, míg az üzleti jelentést nem. (Róth, Adorján, Lukács, & Veit, 2019)

2.6.1. Mérleg

A mérleg olyan számviteli okmány, amely adott időpontra vonatkozóan az eszközöket és forrásokat megfelelően értékeli, valamint pénzürtékben összesítve, előírt struktúrában tartalmazza. Számviteli okmány jellegét biztosítja, hogy számviteli nyilvántartásokra és dokumentációkra épül, aláírásokat, ezáltal pedig hitelesítést tartalmaz, valamint letétbe kell helyezni. Állományi adatokat jelenít meg; fordulónapra vonatkozik, de a mérlegkészítés időpontjáig ismert, tárgyévre vonatkozó hatásokat is magába foglal. Két fajtáját különböztetjük meg: „A” változatút és „B” változatút; minden vállalkozás maga döntheti el melyiket alkalmazza. A legelterjedtebb az „A” típusú, így ezt a fajtát részletezem a későbbiek folyamán. Formáját tekintve lehet egy, illetve két oldalas. A 3. táblázat egy „A” típusú mérleget szemléltet.

3. táblázat: "A" típusú Mérleg

A. Befektetett eszközök	D. Saját tőke
I. Immateriális javak	I. Jegyzett tőke
II. Tárgyi eszközök	II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke
III. Befektetett pénzügyi eszközök	III. Tőketartalék
B. Forgóeszközök	IV. Eredménytartalék
I. Készletek	V. Lekötött tartalék
II. Követelések	VI. Értékelési tartalék
III. Értékpapírok	VII. Adózott eredmény
IV. Pénzeszközök	E. Céltartalékok
C. Aktív időbeli elhatárolások	F. Kötelezettségek
Eszközök (aktívák) összesen	I. Hátrasorolt kötelezettségek
	II. Hosszú lejáratú kötelezettségek
	III. Rövid lejáratú kötelezettségek
	G. Passzív időbeli elhatárolások
	Források (passzívák) összesen

Forrás: Saját szerkesztés Siklósi Ágnes és szerzőtársai (2021) alapján

Tartalmaznia kell a bázis és tárgyévet. Amennyiben önellenőrzésre, ellenőrzésre kerül sor, - vagy jelentős hiba feltárása esetén-, egy harmadik oszloppal kell kibővíteni.

A mérleg csoportjait tekintve a következők szerint tagolhatjuk:

- főcsoport (betűkkel történő jelölés)
- csoportok (római számok jelölik)
- tételek (arab számokkal való jelölés) (Barts, és mtsai., 2022)

2.6.2. Eredménykimutatás

Az eredménykimutatás az éves beszámoló része. A vállalkozás tevékenységének jövedelemtermelő képességéről nyújt információt az éves beszámoló adatait felhasználók felé. A Számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 2. és 3. számú mellékletét, valamint a számviteli alapelveket veszi alapul. *Az eredménykimutatás olyan számviteli okmány, amely egy adott időszakra vonatkozóan, a törvényben meghatározott szerkezetben, összevontan és pénzürtékben kifejezve tartalmazza a tárgyévi adózott eredmény levezetését.* (Barts, és mtsai., 2022, old.: 51) Célja: a beszámolót felhasználók tájékoztatása a vállalkozás jövedelmi helyzetéről; adózott eredmény levezetése forgalmi adatokból (bevételek, ráfordítások, adófizetési kötelezettség).

Lépcsőzetes formában készítik. Az előző évi és tárgyévi adatokat is tartalmazza. Amennyiben az üzleti évben ellenőrzésekre, önellenőrzésekre kerül sor, úgy a hibákat és hibahatásokat egy harmadik oszlopban kell jelölni. Az adatokat ezer Forintban tartalmazza. A hely és keltezésen felül kötelező eleme a vállalkozó képviselőjére jogosult személy aláírása.

Az eredménykimutatás alap forrása a számviteli nyilvántartás. Adott időszakra vonatkozik. Az üzemi (üzleti) tevékenység eredményét kétfajta módszerrel vezethetjük le: összköltség típusú, forgalmi típusú eredménykimutatás. Minden vállalkozás maga döntheti el, hogy melyik módszert alkalmazza. A továbbiakban e két módszert mutatom be. (Siklósi, Sisa, & Veress, 2021)

2.6.2.1. Összköltség típusú eredménykimutatás

Az összköltség eljárással készült eredménykimutatás tartalmazza a tárgyévben felhasznált összes erőforrás pénzben kifejezett értékét. A költségnemek bemutatását hangsúlyozza, függetlenül attól, hogy azok megtérültek-e vagy sem. Kiknek célszerű ezt a fajta eredménykimutatást alkalmazni? Azoknak a vállalkozóknak:

- akik szolgáltató vagy kereskedelmi tevékenységet végeznek,
- amelyek tevékenységi köre egyszerű, tehát nem sokrétű,
- akiknél a vállalkozás nagysága nem jelentős (például: mérlegfőösszeg),
- ahol a vezetés információs követelménye nem olyan magas,
- akik a saját termelésű készleteikről folyamatos nyilvántartást nem vezetnek. (Róth, Adorján, Lukács, & Veit, 2019)

4. táblázat: Összköltség típusú eredménykimutatás

Összköltség típusú eredménykimutatás		
I.	Értékesítés nettó árbevétele	91.-94.
II.	Aktivált saját teljesítmények	581., 582.
III.	Egyéb bevételek	96.
IV.	Anyagjellegű ráfordítások	51.-53., 814., 815.
V.	Személy jellegű ráfordítások	54.-56.
VI.	Értékcsökkenési leírás	57.
VII.	Egyéb ráfordítások	86.
A.	Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye	I.±II.+III.-IV.-V.-VI.-VII.
VIII.	Pénzügyi műveletek bevételei	97.
IX.	Pénzügyi műveletek ráfordításai	87.
B.	Pénzügyi műveletek eredménye	VIII.-IX.
C.	Adózás előtti eredmény	±A.±B.
X.	Adófizetési kötelezettség (9%)	891.
D.	Adózott eredmény	±C.-X.

Forrás: Saját szerkesztés Róth József és szerzőtársai (2019) alapján

A 4. táblázat jól szemlélteti az összköltség eljárással készülő eredménykimutatást. Láthatjuk milyen sorokat kell tartalmaznia. Az adott időszak gazdasági eseményeinek könyveléséből nyerjük ki a sorok adatait, amelyet az ábra jól látható módon mutatja. Az adófizetési kötelezettség esetében fontos megemlíteni, hogy vannak adóalap módosító tételek, melyek korrigálják az adózott eredményt. Az adóalapra ennél részletesebben nem kívánok kitérni. A következőkben a forgalmi típusú eredménykimutatás kerül bemutatásra.

2.6.2.2. Forgalmi típusú eredménykimutatás

A forgalmi típusú eredménykimutatásra -az összköltség eljárással készülő eredménykimutatásnál- részletesebben szeretnék kitérni, mivel a szakdolgozatom témájában megjelölt vállalkozás szintén ezt a fajta módszert alkalmazza.

A forgalmi típusú eredménykimutatás csak és kizárólag az árbevétel érdekében közvetlenül vagy közvetetten felmerült költségeket mutatja, függetlenül attól, hogy azok a tárgyévben vagy a tárgyévet megelőző évben jelentkeztek. Főbb jellemzői:

- az értékesítés árbevételével az értékesítés költségeit állítja szembe,
- lehetőséget ad a jövedelmezőség mérésére,
- közvetett költségeket funkciók szerint részletezi.

Kiknek célszerű alkalmazni? Azoknak,

- akik termelő vagy szolgáltatási tevékenységet folytatnak,
- ahol jelentős a vállalkozás nagysága,
- akik tevékenységi köre sokrétű,
- akik mennyiségi és értékbeni nyilvántartást vezetnek a saját termelésű készleteikről,
- ahol jelentős a vezetői információ megléte.

A 5. táblázat-ban látható a forgalmi eljárással készülő eredménykimutatás:

5. táblázat: Forgalmi típusú eredménykimutatás

Forgalmi típusú eredménykimutatás		
I.	Értékesítés nettó árbevétele	91.-94.
II.	Értékesítés közvetlen költségei	81.-84.
III.	Értékesítés bruttó eredménye	I.-II.
IV.	Értékesítés közvetett költségei	85.
V.	Egyéb bevételek	96.
VI.	Egyéb ráfordítások	86.
A.	Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye	III.-IV.+V.-VI.
VII.	Pénzügyi műveletek bevételei	97.
VIII.	Pénzügyi műveletek ráfordítási	87.
B.	Pénzügyi műveletek eredménye	VII.-VIII.
C.	Adózás előtti eredmény	$\pm A. \pm B.$
IX.	Adófizetési kötelezettség (9%)	891.
D.	Adózott eredmény	$\pm C. - IX.$

Forrás: Saját szerkesztés Róth József és szerzőtársai (2019) alapján

Az 5. táblázat-ban a forgalmi eljárással készülő eredménykimutatást látjuk. Nagy hasonlóságot figyelhetünk meg az összköltség típusú eredménykimutatással. Fontos, hogy a kettő között az átjárhatóságot az aktivált saját teljesítmények biztosítják. Mindez abban az esetben játszik kiemelkedő szerepet, amikor egy vállalkozás elsődleges/másodlagos költséghely és költségviselő, másodlagos/elsődleges költségnem szerinti nyilvántartást vezet. Ekkor év végén az éves beszámolóban a forgalmi mellett, a kiegészítő mellékletben az összköltség típusú eredménykimutatást egyaránt el kell készíteni. Az olvasóban felmerülhet a kérdés: hol vannak a költséghelyek, költségviselők és költségnemek? Év végén minden költségviselő és költséghelye felosztásra kerül és a ráfordításokon keresztül fognak megjelenni az eredménykimutatásban. A költségnemeket pedig az 59. Költségnem ellenszámlával szemben könyvelendők, így kikerülve az eredménykimutatásban a duplikációt. (Kozma, Pataki, Tóth, & Véghné Bálint, 1993)

2.6.3. Kiegészítő melléklet

Az éves beszámoló része az értékelő és magyarázó kiegészítő melléklet. Minden olyan számszerű adatokat és magyarázatokat kell tartalmaznia, amelyeket a Számviteli törvény előír. Továbbá a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről megbízható és a valósággal összeegyeztethető adatokkal kell rendelkeznie, amelyek hiteles és megbízható információval szolgálnak a beszámolót felhasználók számára. (Siklósi, Sisa, & Veress, 2021)

A kiegészítő mellékletet magyar nyelven, a mérleg és eredménykimutatás pénznemében készítik el. A beszámolóval egyidejűleg letétbe kell helyezni, valamint közzétenni. Amennyiben könyvvizsgálatra kötelezett a vállalkozás, abban az esetben a könyvvizsgálónak ellenőriznie szükséges. Ugyanakkor, ha a vállalkozás könyvvizsgálatra nem kötelezett, a

kiegészítő mellékletben az alábbi mondatnak kötelező szerepelnie: „A közzétett adatok könyvvizsgálattal nincsenek alátámasztva.”.

A kiegészítő melléklet alappillére a költség-haszon összevetésének elve. Elkészítésénél figyeljünk, hogy a helyet, keltezést tüntessük fel, valamint a vállalkozó képviselőjére jogosult személy aláírását.

A mellékletben az alábbiakra kell kitérni:

- valós vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet,
- eszközök és források összetételének,
- saját tőke és kötelezettségek alakulására
- likviditásra, fizetőképességre, jövedelmezőségre.

A fent felsoroltak értékelése mutatószámokon és szöveges elemzéseken keresztül valósul meg. (Szakdolgozatom fő témájaként a későbbi fejezetekben e mutatószámokat kívánom bemutatni, majd ezek megismerését követően vállalati elemzést hajtok végre.)

Be kell mutatni az ellenőrzés során feltárt jelentős hibákat, amelyek hatással vannak az eredményre, az eszközök és források állományára. Továbbá tartalmaznia kell a Cash-flow kimutatást. Abban az esetben, ha osztalék kifizetésre kerül sor, azt is be kell mutatni. Rögzíteni célszerű a beszámoló formáját, a mérleg és eredménykimutatás választott formáját, a mérleg fordulónapját és készítés időpontját, céltartalékképzés esetén annak módszereit és eljárásait. Valamint célszerű bemutatni a bekerülési érték tartalmának meghatározását, az egyedi értékelést, az értékvesztés elszámolását, esetleges visszairásokat. Külön indokolt röviden és tömören ismertetni a vállalkozás által kialakított és alkalmazott amortizációs politikát. (Siklósi, Sisa, & Veress, 2021)

2.7. Vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet elemzése

A 2.6.3. Kiegészítő melléklet című fejezetben már tárgyaltuk a vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet elemzésének fontosságát. Elsősorban a kapott értékek az éves beszámoló adatait felhasználók számára nyújtanak információt. A kiegészítő mellékletben az alábbiakra kell kitérni: eszközök és források összetételének elemzése, saját tőke és kötelezettségek tételeinek alakulása, likviditás és fizetőképesség, valamint jövedelmezőség alakulása. A vállalkozási tevékenységhez igazítva célszerű kialakítani az elemzéshez szükséges mutatószámokat.

Az éves beszámoló értékelése statikus és dinamikus módon is történhet. E két elemzésfajta segítségével képesek vagyunk összehasonlítást végezni más konkurens cégekkel és jól körvonalazódik az általunk elemzett cég helyzete. (Siklósi, Sisa, & Veress, 2021)

Mérleg elemzése

A mérleg - függetlenül a vállalkozás méretétől és beszámolójának fajtájától -a vagyoni és pénzügyi helyzet értékelésénél alapvető szerepet játszik. Az elemzésen belül megkülönböztetünk átfogó és részletes mérlegelemzést, továbbá külső és belső mérlegelemzést. Külső mérlegelemzés alkalmazásával kizárólag a beszámoló adataira támaszkodunk. A belső mérlegelemzés során a beszámoló adatai mellett már a belső vállalati számviteli, és egyéb információkat is segítségül hívhatjuk. (Veress, Siklósi, Pucsek, Havass, & Kozma, 2022) A mérlegelemzés a tárgyévi és az azt megelőző mérleg adatait veszi alapul és kerülnek összehasonlításra. Mindez történhet vertikálisan és horizontálisan. „Vertikális elemzés

alkalmával az elemzés információforrása, vagy csak a mérleg eszköz-, vagy csak a mérleg forrásoldala.

A kapott értékek megoszlási viszonyzámként jelennek meg. A horizontális elemzés olyan mutatószámok alapján történő elemzést jelent, amely mutatószámok mind az eszköz-, mind a forrásoldalról felhasználják mérlegadatot.” (Siklósi, Sisa, & Veress, 2021, old.: 475)

2.7.1. Vagyoni helyzet elemzés

A mezőgazdasági szektorba befektető tőketulajdonosoknak is elsősorú érdeke a tőke és a vagyon növelése, gyarapítása. A vagyoni érdekelttség olyan komplex és pénzben kifejezhető érdekelttség, amely a tőke megtérülését és bővítését helyezi középpontba. Ezt a fajta érdekeltséget két fő dolog jellemzi:

- gazdasági cselekvés: tőke megtérülése és gyarapítása,
- tulajdonosi érdekelttség: nem célja az osztalék, részesedés növelése.

Hosszútávú nyereségérdekelttségnek tekinthető, mivel a központjában a vagyon áll. (Sabján & Sutus, 2009)

A következőkben az eszköz-, és forrásállomány összetételének elemzését; a vagyoni helyzet mutatószámokkal történő elemzését tárgyalom, illetve kitérek az egyéb mutatószámok alkalmazására.

1. Eszköz-, és forrásállomány összetételének elemzése:

Az összetétel elemzés alapjául a mérleg eszköz és forrás oldala szolgál. Az itt kapott értékek megoszlási viszonyszámok, amelyek:

- mérlegtételek és a vonatkozó mérlegcsoportok,
- mérlegcsoportok és a vonatkozó mérlegfőcsoportok összegének,
- mérlegfőcsoportok és mérleg főösszegének hányadosa. (Siklósi, Sisa, & Veress, 2021)

A könnyebb megértés érdekében az alábbi példákat hoztam: (Sabján & Sutus, 2009)

$$\frac{\text{Követelések}}{\text{Forgóeszközök}} * 100$$

$$\frac{\text{Tárgyi eszközök}}{\text{Befektetett eszközök}} * 100$$

$$\frac{\text{Kötelezettségek}}{\text{Források összesen}} * 100$$

2. Vagyoni helyzet mutatószámokkal történő elemzése:

A vagyoni helyzet elemzésénél szintén a mérleghez kell visszanyúlni. A mérleg eszközoldalának adataiból eszközszerkezeti, míg a forrásoldalának adataiból tőkeszerkezeti mutatókat képezhetünk. (Siklósi, Sisa, & Veress, 2021)

Az elemzés során legalább két évet (bázis, tárgy) kell vizsgálni és ezeket összehasonlítani, így pontosabb képet kapunk a vállalkozást ért változásokról. Továbbá a kapott értékeket szövegesen egyaránt elemezni kell.

Tőkeerősség: a saját tőke arányát mutatja meg az összes forráshoz viszonyítva; a növekvő érték kedvező, ám a 30% alá eső érték kritikus helyzetet idézhet elő:

$$\frac{\text{Saját tőke}}{\text{Források összesen}} * 100$$

Kötelezettség részaránya: megmutatja a kötelezettségek arányát az összes forráshoz viszonyítva. Fontos, hogy szinte lehetetlen hitelek nélkül megfelelően gazdálkodni, így a hitelek meglétét nem feltétlenül szabad negatív jelenségként betudni:

$$\frac{\text{Kötelezettségek}}{\text{Források összesen}} * 100$$

Befektetett eszközök fedezete: a források lejáratának összhangban kell lennie az eszközök megtérülésével, ami azt jelenti, hogy a tartósan lekötött eszközöket tartós forrással kell finanszírozni. A fedezet I. esetében nincs elvárt határérték, míg a fedezet II.-nél az elvárt érték nagysága minimum 1:

Befektetett eszközök fedezete I.:

$$\frac{\text{Saját tőke}}{\text{Befektetett eszközök}} * 100$$

Befektetett eszközök fedezete II.:

$$\frac{\text{Saját tőke} + \text{Hosszú lejáratú kötelezettségek}}{\text{Befektetett eszközök}} * 100$$

Saját tőke növelésének mértéke: az adózott eredmény és a saját tőke arányát fejezi ki:

$$\frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Saját tőke}} * 100$$

2.7.2. Pénzügyi helyzet elemzése

A pénzügyi helyzet elemzése elengedhetetlen a vezetés számára. Fontossága abban rejlik, hogy a vezetés időben tudjon intézkedni, reagálni. A pénzügyi helyzetet fontos lehet ismerni például: vállalat alapításánál, átalakuláskor, felszámoláskor stb. A pénzgazdálkodás egyik alapfeltétele a likviditás folyamatos biztosítása. Az úgynevezett „folyamatos körbetartozás” nem csak a mezőgazdaságban okoz nagy zavarokat, hanem a teljes nemzetgazdaságban is. A mutatószámokkal végzett elemzések még inkább lehetővé teszik, hogy jobban megértsük és megismerjük a mérleg és az eredménykimutatás közötti kapcsolatot. (Ulbert, Mohácsi, Kuti, Csapi, & Pintér, 2018)

1. Adósságállományra vonatkozó mutató (Tőkeáttételi mutató):

Adósságállománynak tekintjük az egy évet meghaladó hosszú lejáratú tartozásokat.

Eladósodottság foka:

$$\frac{\text{Kötelezettségek}}{\text{Eszközök összesen}} * 100$$

2. Likviditási mutatók:

„A vállalat azon képességét, hogy rövid lejáratú kötelezettségeinek eleget tud-e tenni vagy sem a likviditási mutatók mérik, melyeket a mérlegből származtatunk.” (Ulbert, Mohácsi, Kuti, Csapi, & Pintér, 2018, old.: 134)

Likviditás I. fokozata: a naprakész fizetőképességet mutatja. Amennyiben a 1 alatt van a mutató értéke, úgy a társaság fizetéképtelenné válik. Normális üzletmenet esetén az elvárt értéke 1,5, ugyanakkor a túl magas arány sem jó, hiszen a jövedelmezőség romlását vonhatja maga után: (Fazakas, Sulyok-Pap, Gáspár, & Soós, 2009)

$$\frac{\text{Forgóeszközök}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

Likviditás II. fokozata (Gyorsráta): kifejezi, hogy a követelések, értékpapírok, pénzeszközök hány százalékát fedezik a rövid lejáratú kötelezettségeknek. Elvárt értéke 100% vagy afeletti érték, ugyanakkor bizonyos helyzetekben ennél alacsonyabb érték is megengedhető. Hitelnyújtás szempontjából ideális érték a 150-180%:

$$\frac{\text{Forgóeszközök} - \text{Készletek}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

3. Adósság és hitelképességi ráta:

A hitel visszafizetését az adósság és hitelképességi ráták mérik. A tulajdonosok jelentős kockázatot vállalnak, amennyiben minél nagyobb arányt képviselnek az összes eszköz fölött. (Ulbert, Mohácsi, Kuti, Csapi, & Pintér, 2018)

Tőkeerősség (Tulajdonosi arány): vertikális mutató; azt fejezi ki, hogy a vállalat a vagyontárgyainak milyen arányát képes saját tőkéjéből fedezni. Tulajdonosi tőkerész arányát mutatja. Értéke minél magasabb annál jobbnak tekinthető (kevésbé idegenforrás-függő), ugyanakkor fontos, hogy az elemzett vállalkozás milyen tevékenységet folytat, és milyen formában. Általánosan elvárt érték minimum 30%, ám leányvállalat esetében ennél kisebb érték is megengedett.

$$\frac{\text{Saját tőke}}{\text{Összes tőke (Mérlegfőösszeg)}}$$

4. Jövedelmezőségi ráták:

Másnéven profitabilitási rátának is nevezik. Azt méri, hogy az értékesítésben milyen mértékben képes profitot realizálni az alábbiak segítségével:

- összes eszköz,
- részvényesek, tulajdonosok befektetései

A Számvitelről szóló 2000. évi C. törvény előírja, hogy ezen mutatókat be kell mutatni a vállalkozás kiegészítő mellékletében, valamint üzleti jelentésében egyaránt.

Eszközarányos-nyereség (ROA): a vállalat eredményességét méri. „Azt mutatja meg, hogy a vállalat teljes eszközállománya átlagosan milyen hozamot biztosított, mekkora megtérülési ráta mellett működtették a vállalat vezetői.” (Fazakas, Sulyok-Pap, Gáspár, & Soós, 2009, old.: 531)

$$\frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Átlagos eszközállomány}} * 100$$

Saját tőke-arányos nyereség (ROE): a részvényesek számára a legfontosabb mutató. Megmutatja, hogy a saját tőke adott időszakban mekkora hozamot biztosított a követelések kielégítésére: (Fazakas, Sulyok-Pap, Gáspár, & Soós, 2009)

$$\frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Átlagos saját tőke}}$$

Árbevétel-arányos nyereség (ROS): azt mutatja meg, hogy az összes költség levonása után mennyire volt jövedelmező az értékesítés. Az érték nagyságát a tevékenység típusa és jellege határozza meg. A mutató kifejezi a vállalkozás piaci helyzetét:

$$\frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Értékesítés nettó árbevétele}} * 100$$

Árbevétel arányos üzemi üzemi költség mutató (Cost/rev): jobban kiemeli a mezőgazdasági tevékenységből származó nyereségességet. Egységnyi árbevételre jutó költséget fejez ki. Amennyiben értéke 1 alatt van, akkor a vállalkozás bevétele meghaladja a kiadásokat. Továbbá, ha 1 felett van, akkor pedig a kiadás haladja meg a bevételeket:

$$\frac{\text{Üzemi költségek összesen}}{\text{Nettó árbevétel + Egyéb bevételek}}$$

Árbevétel és támogatás arányos üzemi költség mutató (Cost/revS): a mutató számításánál már figyelembe vesszük a vissza nem térítendő támogatásokat is. Ha a mutató értéke 1 alatti, akkor a támogatásokkal növelt bevétel meghaladja a kiadásokat. Minezek hatására átlagosan nyereségessé válik az agrárszektor: (Sipiczki & Rajczi, 2018)

$$\frac{\text{Üzemi költségek összesen}}{\text{Nettó árbevétel + Egyéb bevétel + Vissza nem térítendő támogatások}}$$

A 2.7. Vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet elemzése című fejezetben bemutatásra kerültek bizonyos főbb mutatók.

A következőkben ezen mutatók segítségével kívánom elemezni és értékelni a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zártkörűen Működő Részvénytársaság elmúlt öt üzleti évét.

Az elemzés és értékelés során fel kívánom tární azon okokat, problémákat, következményeket, amelyek befolyással bírtak a számított mutatók kapott értékeire.

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

Dolgozatom témájaként a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. tevékenységének gazdasági elemzését választottam, melyben elsősorban a vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét kívánom elemezni és értékelni. A Zrt. minden kért információval ellátott, és további kérdéseimre készségesen válaszolt. Továbbá rendelkezéseimre bocsátották az általuk elkészített éves beszámolót, azon belül a mérleget, eredménykimutatást, valamint kiegészítő mellékletet. Azért, hogy minél pontosabb és a valóságnak megfelelő képet kapjunk a vállalkozásról az elmúlt öt üzleti év beszámolóit fogom analizálni, vagyis a 2018., 2019., 2020., 2021., 2022. éveket. Ugyanakkor a változások és annak hatásainak érzékeltetése érdekében érinteni fogom a 2023. évet.

Duális képzés és kötelező szakmai gyakorlat helyszínékként a Zrt-t választottam, ennek következtében részt vettem a vállalkozás mindennapi működésében. Az ott szerzett tudást és tapasztalatokat hasznosítottam és beleépítettem dolgozatomba.

A szakdolgozatírást megelőzte egy kisebb mértékű kutatómunka, amely az alábbiakból tevődött össze: begyűjtöttem a vállalatról a fontosabbnak vélt információkat a vezetőktől, könyvelőktől, valamint az ágazatokban tevékenykedőktől; áttanulmányoztam az általam választott témával kapcsolatos irodalmakat, forrásokat; illetve felelevenítettem a tanulmányaim során elsajátított tudást. A gyűjtőmunka által megfelelő mennyiségű és minőségű – véleményem szerint hasznos-információhoz jutottam, ahhoz, hogy elkezdjem megírni a dolgozatot. A továbbiakban ezen információk elemzése, valamint az itt kapott értékek, eredmények szöveges kiértékelése tartozik a feladataim közé.

A vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet elemzése elsősorban az éves beszámolóra támaszkodik, ugyanakkor mindemellett más különféle mutatószámra is ki szeretnék térni a pontosabb elemzés végrehajtása érdekében. Elemzésem során a mérleg eszköz és forrás oldalán található egyes sorokat fogom vizsgálni, és a fent említett öt évet összehasonlítani. Az összehasonlításból különböző változásokat, eltéréseket tapasztalhatunk, amelyekből eltérő következtetéseket vonhatunk le; továbbá ezáltal egyaránt képesek vagyunk az esetleges okok feltárására.

A múltbeli döntések, jelenbeli gazdálkodás értékelése a pénzügyi mutatókon keresztül valósul meg. Itt hangsúlyt kell fektetni a likviditás mutatószámaira, amelyek fontos információt szolgáltatnak mind a vezetők, tulajdonosok, mind pedig a hitelezők számára.

A dolgozatomhoz összegyűjtött adatokat és információkat, a jobb érthetőség és átláthatóság érdekében, táblázatok és ábrák segítségével fogom szemléltetni és magyarázni, amelyek segítenek rávilágítani a Zrt. életében bekövetkezett jelentős változásokra és döntésekre.

4. CÉLOK ÉS KUTATÁSI KÉRDÉSEK

Dolgozatom elkészítésének fő célja, hogy egy komplex elemzésen keresztül bemutassam a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, öt évre visszamenőleg.

Az elemzés során a 2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS című fejezetben részletezett mutatószámok segítségével kívánom elvégezni az egyes területek elemzését. Célom, hogy a dolgozatot olvasó átfogó és megbízható képet kapjon az elemzett vállalkozás mindennapi működéséről, valamint tájékoztatni őt a mezőgazdasági szektort ért nehézségekről, küzdelmekről. A kiszámított eredményekhez saját gondolatokat és következtetéseket kívánok kapcsolni az esetleges okokról, amelyek befolyásolták kapott értékeket.

Kutatásom kitér az egész világot érintő koronavírusjárványra, valamint az orosz-ukrán háborúra, és ezek mezőgazdasági szektorban érzékelt hatásaira, következményeire. Fontosnak tartom, hogy megvizsgáljam milyen hatással vannak ezen „szörnyűségek” egy olyan vállalat életére, amely fő tevékenysége: növénytermesztés (vetőmag, takarmány), tejtermelés, sertés és tehén értékesítés.

Ennek következtében az alábbi kérdésekre építettem kutatásom, amelyekre dolgozatomban szintén fókuszálni kívánok:

- A koronavírus és az orosz-ukrán háború kapcsán milyen mértékű visszaesés, esetleges növekedés figyelhető meg a növénytermesztést, állattenyésztést illetően?
- A vállalatnak kellett-e megszorításokat alkalmaznia? Amennyiben igen, mik voltak azok?
- Az esetleges korlátozások milyen mértékben érintették a vállalkozást?
- Helyes-e a feltevésem, miszerint a mezőgazdaságban tevékenykedő vállalkozások szinte a „túlélésre mennek”?
- A támogatások milyen mértékben játszanak szerepet a társaság jövedelmezősége során?

5. A VÁLLALAT BEMUTATÁSA

A fejezet célja, hogy röviden összefoglalja a cég történetét és az olvasó átlátható, érthető képet kapjon annak tevékenységéről.

A duális képzésnek köszönhetően a saját tapasztalataimat, megfigyeléseimet is tartalmazza a dolgozat ezen része. Továbbá a vezetővel és főkönyvelővel, ágazati vezetőkkel folytatott beszélgetéseim alapján szerzett információkat dolgozza fel ez a fejezet.

5.1. Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. története

Az 1956-1960. évi tömeges termelészövetkezet szervezés előtt Kaposszekcső és Csikóstóttós községekben 1951-1952-ben alakultak meg a III. típusú termelészövetkezeti csoportok. Kaposszekcsőn 1959. januárjában alakult meg a termelészövetkezet VII. Pártkongresszus néven. Csikóstóttóson 1959. május 22-én megalakult a Tartós Béke Termelészövetkezet. Jágónakon 1960. március 1-vel alakult meg a Petőfi Termelészövetkezet. Majd 1965. február 3-án Kaposszekcsőn megtartották a Kaposszekcsői VII. Pártkongresszus, a Csikóstóttósi Tartós Béke, a Jágónaki Petőfi mezőgazdasági termelészövetkezetek egyesülési közgyűlését, ahol az összetagság 80%-a vett részt. A közgyűlés kimondta a három szövetkezet egyesülését.

Az 1970-es évek közepéig felépült a kaposszekcsői tehenészeti telep, a csikóstóttósi sertéstelep. Ezekben az években különféle építkezések folytak, valamint beruházások valósultak meg. Gondolnunk kell itt például: sertéshizlalda, gépjavitó műhely felépítése, betonút kialakítása, különféle gépek beszerzése (traktorok, kombájnok, tehergépkocsik stb.). A jelentős fejlesztések, beruházások nagy összegű hitelfelvétellel jártak. A magas összegű hitelfelvétel és az 1976-os aszályos év a vállalat nehéz pénzügyi helyzetét idézte elő, melyből 3-4 év szigorú költségvetésgazdálkodás segítségével sikerült kilábalnia.

A '80-as évek további fejlesztéseket hozott magával. Raktár épületeket húztak fel; Csikóstóttóson megépült az 1600 férőhelyes battériás malacnevelő és két 520 férőhelyes sertéshizlalda.

1987-1990 között elkészült a kaposszekcsői tehenészeti telep 40 millió forint értékben, melyhez 50%-os állami támogatást kapott a szövetkezet. Kialakításra került a fejőház, ellető és egyéb épületek.

1994-től újabb fejlesztések mentek végbe. A csikóstóttósi sertéstelepen kialakították a kocaszállást, újabb hizlalda építésére került sor, valamint a meglévők felújítására.

Az ezredforduló első öt évében mintegy 330 millió forint értékű beruházás valósult meg, amely az alábbiakból tevődött össze: korszerű, nagy teljesítményű traktorok, talajművelő eszközök, kombájn, rakodógép, vetőgép, körbálázó beszerzése, trágyatároló tér építése; fejőház és tejház korszerűsítése; táptornyok kihelyezése stb.

1998. április 1-től már zártkörűen működő részvénytársaságként működnek tovább.

2010-2015 között a terményszárítót lecserélték egy korszerűbbre; a sertéstelepen kialakításra került az etető rendszer; tetőszigetelési munkálatokat végeztek. Az öt év alatt a vállalkozás 200 millió forint körüli értékben vásárolt gépeket. (Papp, 2015)

Az elmúlt nyolc évben sor került további korszerű gépek beszerzésére; új fejőház kialakítására; kamerarendszer és internet kialakítására.

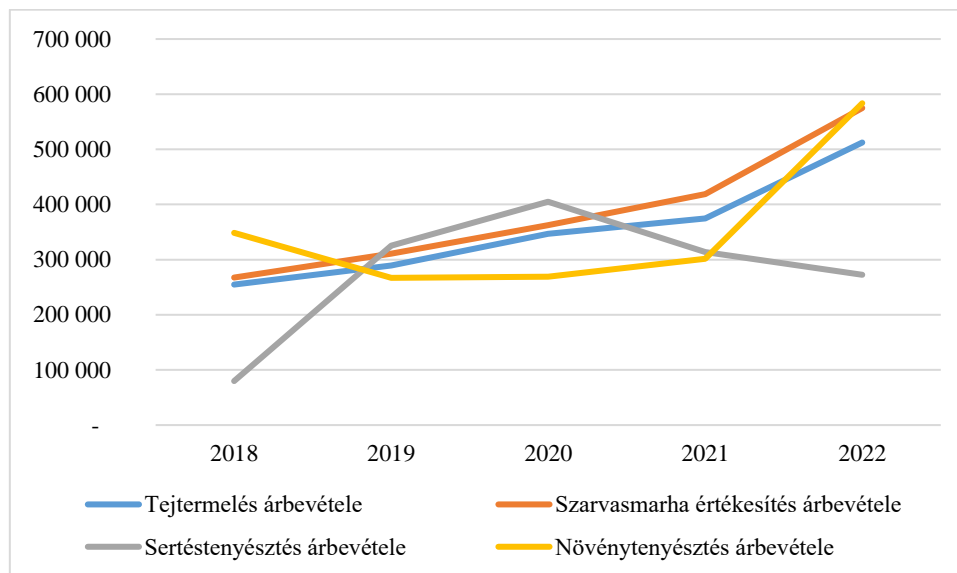
Sajnos az egész világot érintő koronavírus és orosz-ukrán háború miatt az elmúlt három évben kisebb megszorítások voltak jelen a társaság életében, melynek utóhatásait a vállalkozás napjainkban is érzékeli.

5.2. A vállalat tevékenységének bemutatása

A társaságnál két ágazat működik, növénytermesztés és állattenyésztés. Alaptevékenysége: gabonafélék és egyéb növények termesztése, tejhasznú szarvasmarha (tej) tartása, sertésenyésztés, valamint különféle növénytermesztési szolgáltatások. A munkavállalók átlagos statisztikai létszáma 2023. évben 76 fő.

A sertésenyésztés esetében elmondható, hogy árbevételük a hízó és malac értékesítéséből származik. Az értékesítést különféle folyamatok előzik meg. A tenyésztő koca a megtermékenyítést követően a südő szállásra kerül, ahol kivárja a megtermékenyítési időszakot. A megtermékenyítést három fajta kanból végzik: magyar nagyfehér, magyar lapály és duroc. Ezt követően bekerül a fiaztatóba, ahol lefial. Pár hónap múlva, amíg a malacok nagyobbak nem lesznek, leválasztják őket. A malacok a battériába kerülnek előnevelésre. A tenyésztő kocák pedig újra megtermékenyítésre. Az előnevelés során felhizlalják őket, majd, amikor súlyukat elérték átkerülnek a hizlaldába. Értékesítésre - attól függően, hogy melyik vevő szállítja el őket – általában a malacok, vagy hízók kerülnek. Számunkra azért fontos e folyamat megismerése, mert ezeket az állatokat egyik korcsoportból a másikba minősítik át és könyvelésük belső bizonylat alapján történik. Továbbá az értékesítéshez szükséges vevői számlát szintén belső bizonylat alapján állítják ki.

A tehenészeti telepen holstein-fríz szarvasmarhákat tenyésztenek (tejhasznú szarvasmarha). A szarvasmarha tenyésztés vonatkozásában megállapítható, hogy bevételük elsősorban tej, valamint hízómarha értékesítéséből származik.

3. ábra: Értékesítésekből származó árbevétel ezer Forintban

Forrás: Saját szerkesztés 2018-2022-es főkönyvi kivonatok alapján

A 3. ábra szemlélteti a két ágazatból származó árbevételeket 2018, 2019, 2020, 2021 és 2022. évek vonatkozásában. Jól látható, hogy 2022-ben a sertés ágazat kivételével kimagaslóan

emelkedett ezen árbevételek értéke, amely abból következik, hogy az orosz-ukrán háború következtében a 2023-as eladási árakhoz képest a 2022-es eladási árak több mint duplája voltak. Az ábrán látható, hogy 2020-tól a sertésenyésztés árbevétele jelentős csökkenésnek indult, amely elsősorban a sertéspestis megjelenésének tudható be. Az eladási árát tovább csökkentette a Kínában újonnan megnyitott sertéstelepek száma, ezáltal pedig lehetőség nyílt az olcsóbb sertéshús importálására, amely a hazai sertéshús keresletének csökkenését eredményezte.

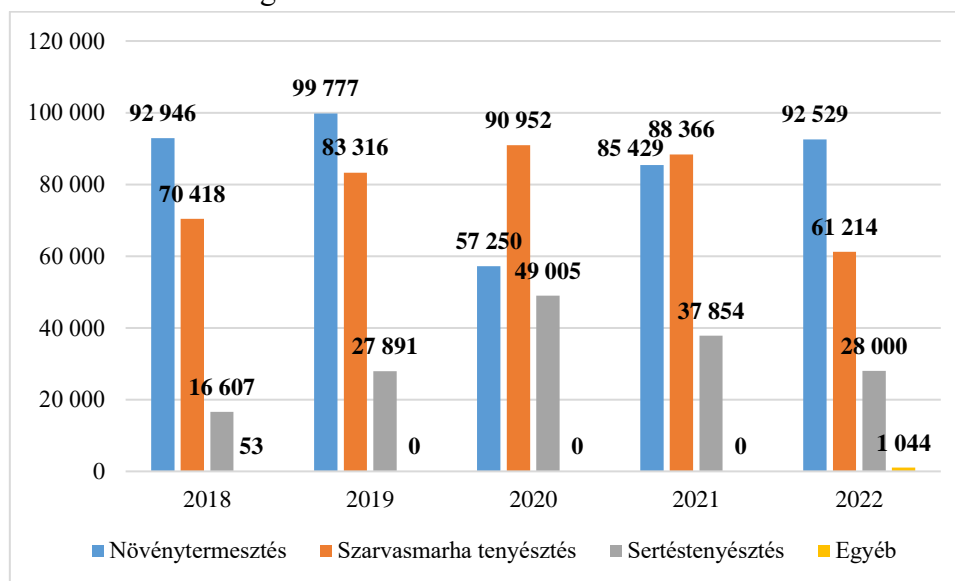
A 2020-ban megjelenő koronavírus járvány szintén ezen termékek árainak jelentős emelkedéseit eredményezte.

Könyvelés szempontjából fontos megemlítenünk a tehenészeti telepen végbemenő folyamatokat. A szarvasmarha vemhességi ideje 285 nap. A termékenyítést követően a vemhesség 225. napja körül elapasztják őket. Az ellést követően a tehén és a borja 2 napig az elletőben tartózkodnak. Ez idő alatt a borjút szopós borjúként tartjuk nyilván. A 2. napot követően a borjat leválasztják az anyától és ettől kezdve itatásos borjúként tartják nyilván. A leválasztást követően az anya bekerül az úgynevezett fogadó csoportba, ahol 3-4 hetet tölt el. Az itatásos borjút 60-70 napon leválasztják az anyatejről és elkezdik a tömegtakarmányhoz (lucerna-szenázs, kukorica-szilázs) szoktatását. Amennyiben a borjak elérték a 6-7 hónapos kort, növendékmarhává korosítják őket. Mivel még nem volt ellésük, ezért üszöként tartják nyilván. Majd 13-15 hónapos kor között sor kerül a megtermékenyítésükre. Meg kell jegyeznünk azt, hogy az első ellést követően adnak tejet; fejésükre egy nap kétszer kerül sor: hajnalban 4:30-tól és délután 15:30-tól. A tej értékesítésénél fontos a mennyiség és minőség. Elsősorban növendékmarhák értékesítésére kerül sor, de ugyanakkor akad olyan helyzet, amikor bikaborjú is születik. Ebben az esetben ezeket értékesítik, mivel a Zrt. mindenekelőtt tejértékesítésével foglalkozik. A szarvasmarhák átminősítésének, illetve értékesítésének nyilvántartása és könyvelése belső bizonylatok alapján működik.

A növénytermesztési ágazat szántóföldi növények termesztésével foglalkozik, melyet az alábbi növények tesznek ki: kukorica, búza, árpa (takarmányárpa, sörárpa), napraforgó, repcevetőmag, cirok, lucerna, telepített gyepek (szenázs, széna). A társaság 1 070 hektáron gazdálkodik. A Zrt. rendelkezik továbbá szárító és tisztító üzemekkel, tápkeverővel, továbbá 10 000 tonna kapacitású raktárral és magtárral, gépműhellyel. A növények a betakarítást követően a tisztító üzembe kerülnek; a víztartalmuknak megfelelően kerülnek a szárító üzembe. A tisztítást és szárítást követően a kukoricából, búzából és árpából takarmányt készítenek, melyből körülbelül 1800-2000 tonna között mozog az éves saját felhasználás, melyet az állatok (sertés és szarvasmarha) etetésére fordítanak. A fennmaradó növényeket értékesítik, elsősorban a társasággal szerződött partnerek számára. A növénytermesztéshez elengedhetetlen a műtrágya, növényvédőszer alkalmazása, amely szintén növeli a vállalat készletét. Ezen készletek mozgását szintén belső bizonylat alapján rögzítik és követik.

A két ágazat gördülékeny működését a gépek biztosítják, ennek érdekében a vállalkozás gépműhelyt tart fenn. A gépműhelyben található különféle gépek, berendezések: kombajn, traktorok, pótkocsik, vágóasztalok, erőgépek stb. Ezen eszközök karbantartásához és szereléséhez rendelkezésre áll az alkatrész, egyéb anyag, kenőanyag, fogyóanyag, építési anyagraktár, továbbá egyaránt szolgálják a sertés és szarvasmarha tenyésztés hatékony működését. A készletek mozgását a raktárprogram segítségével, belső bizonylatok alapján rögzítik, majd ezt követően a könyvelési részleg szintén a belső bizonylatok alapján rögzíti könyveiben.

A támogatások meglehetősen nagy szerepet játszik a mezőgazdasági vállalkozások életében. A következőkben ezek fontosságára térünk ki.

4. ábra: A Zrt. támogatásai ezer Ft-ban kifejezve

Forrás: Saját szerkesztés a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. főkönyvi kivonatai alapján

A 4. ábra szemlélteti a vizsgált időszakban a növénytermesztés és az állattenyésztés vonatkozásában kapott támogatásokat. 2020. év kivételével (57 250 eFt) a növénytermesztést megillető támogatások mértéke kiemelkedik. Az állattenyésztés esetében megállapítható, hogy a legnagyobb támogatással a szarvasmarha tenyésztés rendelkezett. A sertésenyésztés támogatás mértéke a növénytermesztéstől és a szarvasmarha tenyésztéstől jócskán lemaradt. Kiemelkedőbb támogatások az alábbiak voltak: terület alapú SAPS támogatás, zöldítés támogatás, történelmi bázis tejkvóta támogatás, MÁK Tolnagro állategészségügy támogatás, tejhasznú tehén támogatás, állatjóléti támogatás (szarvasmarha, hízó, tenyész koca), átmeneti támogatások. A MÁK Tolnagro állategészségügyi támogatás segítségével kedvező áron szerezheti be a társaság, mind a sertés, mind pedig a szarvasmarha gyógyszereket. Említésre méltó, hogy például az állatjóléti támogatások esetén fontos az állatlétszám, hiszen ennek függvénye a támogatás mértéke. Az állattenyésztés tekintetében megfogalmazható, hogy a sertések után kapott támogatás mértéke azért jóval alacsonyabb a szarvasmarhák után járó támogatás mértékétől, mert állományuk is jóval kisebb, mint a szarvasmarháké. Az egyéb támogatáshoz sorolhatjuk például a gázolaj felhasználás jövedéki adó visszatérítését.

6. EREDMÉNY ÉS ÉRTÉKELÉS

6.1. Vagyoni helyzet elemzése

A vállalat vagyonáról a mérleg biztosít információt, ezért ebben a fejezetben az éves beszámolókból elérhető mérlegadatokról, valamint azok megoszlási viszonyzataiból vontam le következtetést a Zrt. vagyoni helyzetéről.

6.1.1. Eszközállomány vizsgálata

A társaság vagyoni helyzet elemzésénél, a kapott eredmények vizsgálatához és bemutatásához a Zrt. által rendelkezésemre bocsátott éves beszámolókat, azon belül is a mérlegeket vettem alapul. Ezáltal lehetőségem volt a mérlegben szerepeltetett eszköz- és forráscsoportok megoszlási viszonyzatainak a számszerűsítésére és a kapott eredmények értékelésére a vizsgált időszakban.

Először a mérleg eszköz oldalát vizsgáltam, vagyis az eszköz oldalon lévő mérlegtételeket ezer Forintban, majd azok megoszlását százalékban az elmúlt öt évre vonatkozóan, amelyet a 6. táblázat és 7. táblázat szemléltet.

6. táblázat: A Zrt. eszközeinek értéke ezer Forintban

Megnevezés	2018	2019	2020	2021	2022
	eFt	eFt	eFt	eFt	eFt
A/ Befektetett eszközök	886 443	982 860	988 340	920 059	1 117 042
I. Immateriális javak	136	105	52	1	-
II. Tárgyi eszközök	860 989	975 118	975 692	909 140	1 107 556
III. Befektetett pénzügyi eszközök	7 318	7 637	12 596	10 918	9 486
B/ Forgóeszközök	895 830	897 956	967 307	992 255	1 141 749
I. Készletek	556 884	542 814	541 365	596 666	779 063
II. Követelések	268 288	279 165	189 605	235 412	254 844
III. Értékpapírok	-	-	-	1 357	1 361
IV. Pénzeszközök	70 658	75 977	236 337	158 820	106 481
C/ Aktív időbeli elhatárolások	2 231	2 481	14 881	8 261	21 770
Bevételek aktív időbeli elhatárolása	87	227	11 859	6 181	18 602
Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	2 144	2 254	3 025	2 080	3 168
Halasztott ráfordítások	-	-	-	-	-
Eszközök összesen	1 766 504	1 883 297	1 970 528	1 920 575	2 280 561

Forrás: Saját szerkesztés, Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. beszámolóinak alapján (2018-2022)

A 6. táblázat a Zrt. mérlegének eszköz oldalát kívánja szemléltetni ezer forintban. A mérlegfőcsoportok értékeinek esetében megfigyelhető egyfajta növekedés, mely változást a későbbiek során magyarázok.

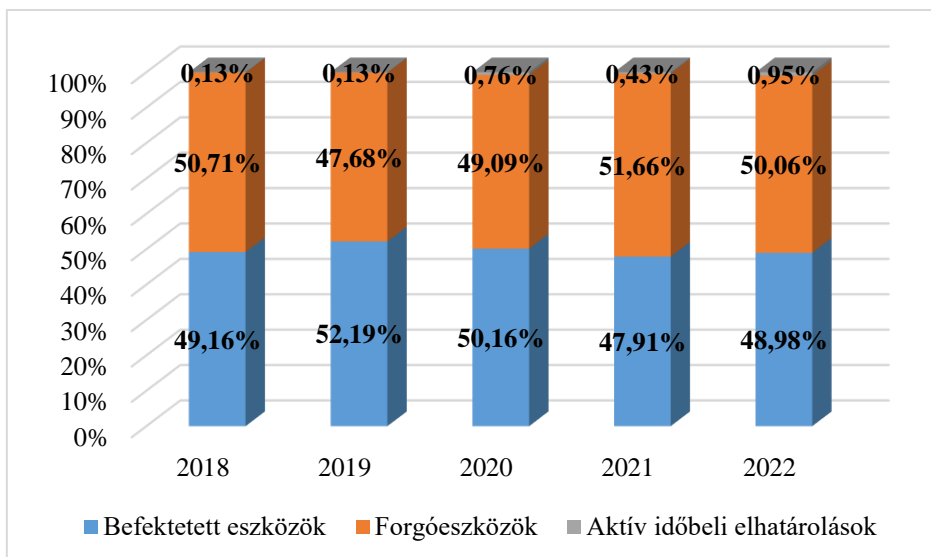
7. táblázat: A Zrt. eszközeinek megoszlása %-ban

Megnevezés	2018	2019	2020	2021	2022
	%	%	%	%	%
A/ Befektetett eszközök	49,6	52,19	50,16	47,91	48,98
I. Immateriális javak	0,02	0,01	0,01	0,00	0,00
II. Tárgyi eszközök	99,14	99,21	98,72	98,81	99,15
III. Befektetett pénzügyi eszközök	0,84	0,78	1,27	1,19	0,85
B/ Forgóeszközök	50,71	47,68	49,09	51,66	50,06
I. Készletek	62,16	60,45	55,97	60,13	68,23
II. Követelések	29,95	31,09	19,60	23,72	22,32
III. Értékpapírok	0,00	0,00	0,00	0,14	0,12
IV. Pénzeszközök	7,89	8,46	24,43	16,01	9,33
C/ Aktív időbeli elhatárolások	0,13	0,13	0,76	0,43	0,95
Bevételek aktív időbeli elhatárolása	3,90	9,15	79,67	74,82	85,45
Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	96,10	90,85	20,33	25,18	14,55
Halasztott ráfordítások	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Eszközök összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Forrás: Saját szerkesztés, Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. éves beszámolóí alapján (2018-2022.)

A 7. táblázat a vállalkozás eszköz oldalának egymáshoz való megoszlását szemlélteti. A mérlegcsoportokat tekintve itt is egyfajta növekvő tendencia figyelhető meg. Az egyik változás az aktív időbeli elhatárolásokat érte, hiszen értékük 2021-ről 2022-re 0,52%-kal nőtt. Mindez abból fakad, hogy a társaság a termesztett fűmagot 2020-ban előállította, ugyanakkor értékesítésre és tényleges pénzmozgásra csak 2021-ben került sor. Majd a 2021-ben termesztett fűmag költségei adott évben merültek fel, viszont értékesítésükre csak 2022-ben került sor. Így az aktív időbeli elhatárolások drasztikus változása 2020, 2021 és 2022 éveket tekintve a fűmag értékesítésével és az ahhoz kapcsolódó költségek felmerülésével magyarázható.

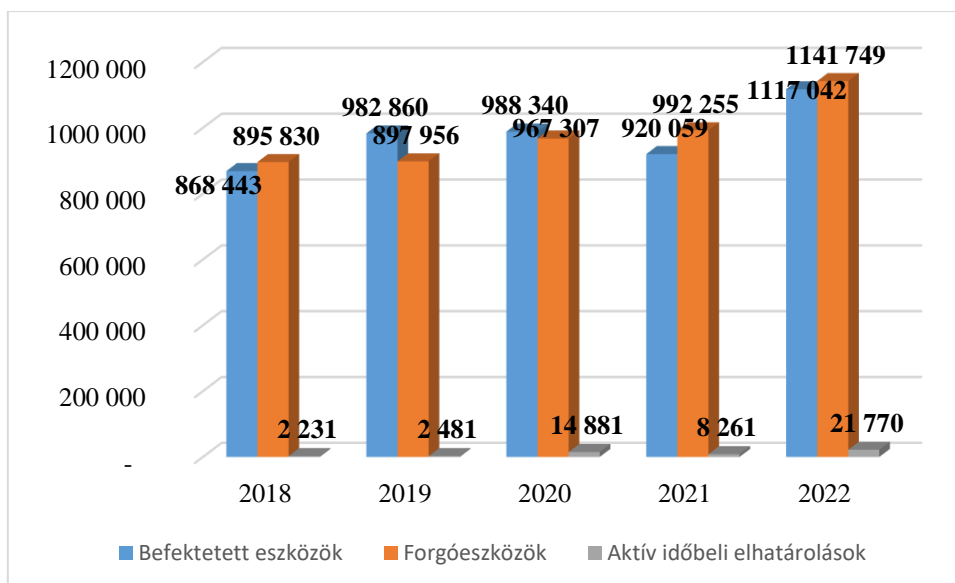
A bevételek aktív időbeli elhatárolása főként az egyéb kamatbevétel elhatárolásából; a költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása pedig az egyéb fizetett kamat elhatárolásából tevődik össze; halasztott ráfordítással a társaság nem rendelkezett.

5. ábra: Az eszközök megoszlása %-ban

Forrás: Saját szerkesztés, Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. éves beszámolóí alapján

A 5. ábra alapján jól láthatjuk, hogy a befektetett eszközök aránya 2018-ban 49,16% volt, majd 2022-re arányuk 48,98%-ra csökkent, ugyanakkor 2020-ben további csökkenést figyelhetünk meg a 2019. évhez viszonyítva, melynek értéke 2,03%. A befektetett eszközök csökkenésével párhuzamosan 2018. évről 2022. évre a forgóeszközök aránya stagnál, kisebb mértékű csökkenésekkel és növekedésekkel. A forgóeszközök tekintetében további minimális visszaesési tendenciát figyelhetünk meg, 2022-ben 50,06%-ra csökkent az érték a korábbi 2021-es 51,66%-hoz viszonyítva, a csökkenés aránya nem jelentős, mindössze 1,6 százalékpont volt. A társaság aktív időbeli elhatárolásait tekintve megfigyelhető, hogy értéke egyik évben sem éri el az 1%-ot. Az öt év tekintetében továbbá megfigyelhető e mérlegcsoport kisebb, nagyobb változása.

6. ábra: Az eszközök ezer Forintban kifejezve

Forrás: Saját szerkesztés, Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. éves beszámolóí alapján

A 6. ábra jól szemlélteti, hogy 2018. évtől 2022. évig kisebb változásokkal növekvő tendenciát mutat a befektetett eszközök és a forgóeszközök értéke. A vizsgált kezdeti időszakhoz képest 2022-re a változás a befektetett eszközök tekintetében 248 599 eFt volt, míg a forgóeszközök esetében 245 919 eFt volt. A két mérlegcsoportot tekintve az látható, hogy a forgóeszközök értéke meghaladja a befektetett eszközök értékét.

Az aktív időbeli elhatárolások értéke a vizsgált időszak kezdete óta csekély mértékű, ugyanakkor 2020-ban és 2022-ben értéke megugrott.

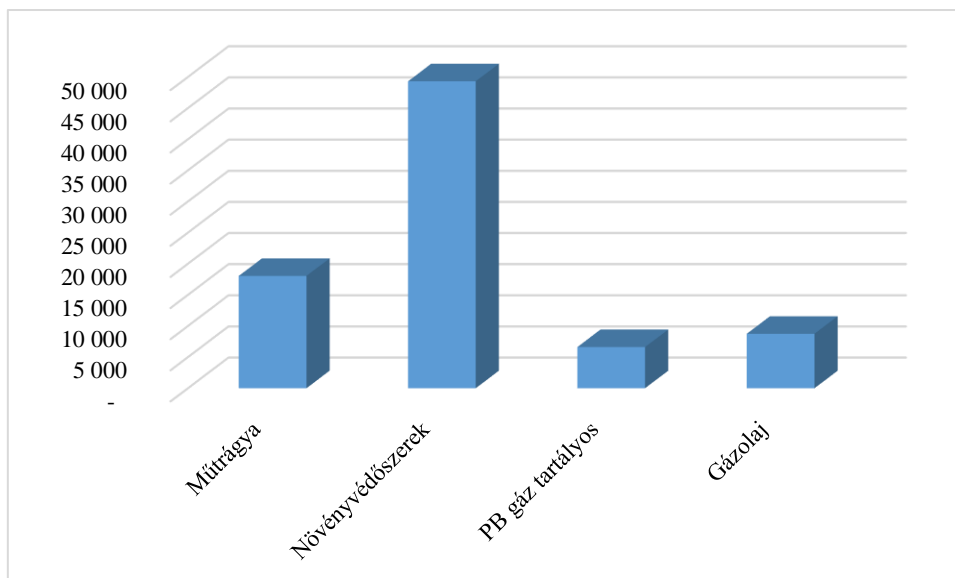
A befektetett eszközökön belül az immateriális javak aránya elenyésző, nem éri el az 1%-ot, valamint évről évre aránya folyamatosan csökken, 2020-ban értékük 0,01% volt. 2021. évtől értékük 0 forint. A csökkenés annak tudható be, hogy a Zrt. leírta nullára a vagyoni értékű jogait. A vagyoni értékű jogok között különféle programokat tartottak nyilván, például földnyilvántartó program, Windows operációs rendszer.

A befektetett eszközök több mint 95%-át a tárgyi eszközök teszik ki. A vállalkozás a tárgyi eszközeinek jelentős részét lízingeli. 2018-ban az alábbi eszközeit lízingelte: Class Lexion 660 aratócséplőgép vágóasztallal, Class C. 8-75 FC kukoricacső-törő, Class V.8365RC gumihevederes körbálázó, Class V.800t rendterítő, napraforgó adapter. 2019-ben vásárolt (lízingelt) gépek, berendezések: JD 6175M Traktor, JD 6175M Traktor, JD 6215R Traktor, JD 6215R Traktor, Isuzu. 2020-ban lízingelt eszközök: Class C 285FN mellső függesztésű kasza, Caterpillar TH357D-YKG822 rakodógép. 2021. évben lízingelt eszközök: Dacia Duster.

2020. évben kiírásra került az Állattartó telepek fejlesztésének támogatása VP2-4.1.1-20 című pályázat, melyet a Zrt. 2021-ben el is nyert, amely értéke közel 120 millió forint. A pályázat segítségével lehetőség adódott kialakítani egy új fejőházat, valamint felszerelésre került 145 db napelem. Az új fejőház kialakítását megelőzte egy épület felújítás, majd ezt követően beszerelésre kerültek a korszerű fejőgépek és tejtároló tartályok. A gépek nagyban megkönnyítették a fejési folyamatot, mivel a tehének nyakára felhelyezett transzponder segítségével könnyen beazonosíthatóvá vált, hogy az adott tehén mennyit tejel egy fejési idő alatt, valamint figyeli a tehén aktivitását. Ebből lehet következtetni az állat egészségügyi állapotára, például: ha többet mozog az átlagnál, akkor ivarzás várható.

A befektetett pénzügyi eszközök értéke a munkavállalóknak tartósan adott kölcsönből tevődik össze, amely összege a visszatörlesztés arányában csökken.

A vállalat készleteinek mértéke jelentős, a forgóeszközök több mint 50%-át teszik ki. Kisebb mértékű visszaesést 2020-ban láthatunk, melynek értéke 541 365 ezer forint az előző évhez képest. A 2021. és 2022. éveket tekintve láthatjuk a COVID-19 és orosz-ukrán háború hatásait, amely az alábbiban nyilvánul meg, hogy például a növényvédőszeres, gázolaj ára igen magas volt, ugyanakkor az értékesítésekből szerzett árbevétel aligha fedezte ezen költségeket. Tehát a készletek vonatkozásában elmondható, hogy a társaság nem szerzett be mennyiségre többet, csak ezek értéke lett magasabb a megszokottnál.

7. ábra: Néhány kritikus alapanyag készletértéke 2022. I-IX-ig

Forrás: Saját szerkesztés a Zrt. 2022. szeptemberi főkönyvi kivonata alapján

A 7. ábra a társaság néhány kritikus alapanyag készletét mutatja a 2022. év januártól szeptemberig. Az ábrán látható, hogy a készlet jelentős részét a növényvédőszer, valamint a műtrágya teszi ki. Kimagasló értéke a fentebb említett COVID-19 és orosz-ukrán háború hatásainak tudható be, mely következtében jelentősen megemelkedett ezen készletek beszerzési ára. A tartályos PB gáz esetében a társaság szerencsés helyzetben volt, hiszen partnerével hosszú távra lekötött fix értékben szerződött, így a magas gáz árak ilyen tekintetben nem érintették. Szerződésük 2023-ban jár le. A gázolaj elengedhetetlen a vállalkozás életében, mivel mind a két ágazatot tekintve a napi működéshez szükséges műszaki gépek fontos kelléke.

6.1.2. Forrásállomány vizsgálata

Ezen fejezet alapjául szintén a vállalkozás éves beszámolóit -mérleget- vettem alapul az elmúlt öt évre vonatkozóan. Az eszközoldal vizsgálata után a forrásoldal találatos mérlegtételek elemzésével folytatom.

Az elemzés során megvizsgálom ezer forintban és %-ban kifejezve a források értékét, amelyet a 8. táblázat szemléltet.

A bekövetkezett változások feltárt okait a vezetőkkel folytatott beszélgetésekkel kívánom alátámasztani, hogy az olvasó még pontosabb képet kapjon a vállalkozás mindennapi működéséről, valamint az őket érő hatásokról, megpróbáltatásokról.

8. táblázat: A vállalat forrásainak értéke ezer Ft-ban

Megnevezés	2018	2019	2020	2021	2022
	eFt	eFt	eFt	eFt	eFt
D/ Saját tőke	1 314 633	1 334 006	1 378 790	1 398 084	1 594 948
I. Jegyzett tőke	242 250	242 250	239 642	188 306	188 306
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	-	-	-	-	-
III. Tőketartalék	189 754	194 157	226 475	226 475	226 475
IV. Eredménytartalék	804 667	845 908	816 847	811 316	855 945
V. Lekötött tartalék	36 721	32 317	50 000	101 357	198 014
VI. Értékelési tartalék	-	-	-	-	-
VII. Adózott eredmény	41 241	19 374	45 826	70 630	126 208
E/ Céltartalékok	-	-	-	-	-
F/ Kötelezettségek	450 460	548 058	587 663	520 785	670 627
I. Hátrasorolt kötelezettségek	-	-	-	-	-
II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	234 320	302 314	318 338	275 185	151 042
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	216 140	245 744	269 325	245 600	519 585
G/ Passzív időbeli elhatárolások	1 411	1 233	4 075	1 706	14 986
Bevételek passzív időbeli elhatárolása	-	-	-	-	-
Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	1 311	1 233	2 963	1 706	14 986
Halasztott bevételek	100	-	1 112	-	-
Források összesen	1 766 504	1 883 297	1 970 528	1 920 575	2 280 561

Forrás: Saját szerkesztés a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. éves beszámolóí alapján (2018-2022)

A 8. táblázat a források értékét mutatja ezer forintban. A táblázat az elmúlt öt év adatait tartalmazza. Jól látható, hogy a vizsgált kezdeti időszaktól a források összege növekvő tendenciát követ. A 2021. és 2022. éveket tekintve figyelhető meg a legnagyobb változás, melynek értéke 359 986 ezer forint. Ugyanezen éveket figyelembe véve a hosszú és rövid lejáratú kötelezettségek összege is nőtt. A rövid lejáratú kötelezettségek esetében elmondható, hogy a Zrt. rövid lejáratú beruházási hitelt vett fel, lízinget törlesztett, valamint magas volt a szállítókkal szembeni kötelezettsége. A hosszú lejáratú kötelezettségének értéke pedig a hosszú lejáratú hitelfelvételek, valamint a további lízingtörlesztések következtében emelkedett.

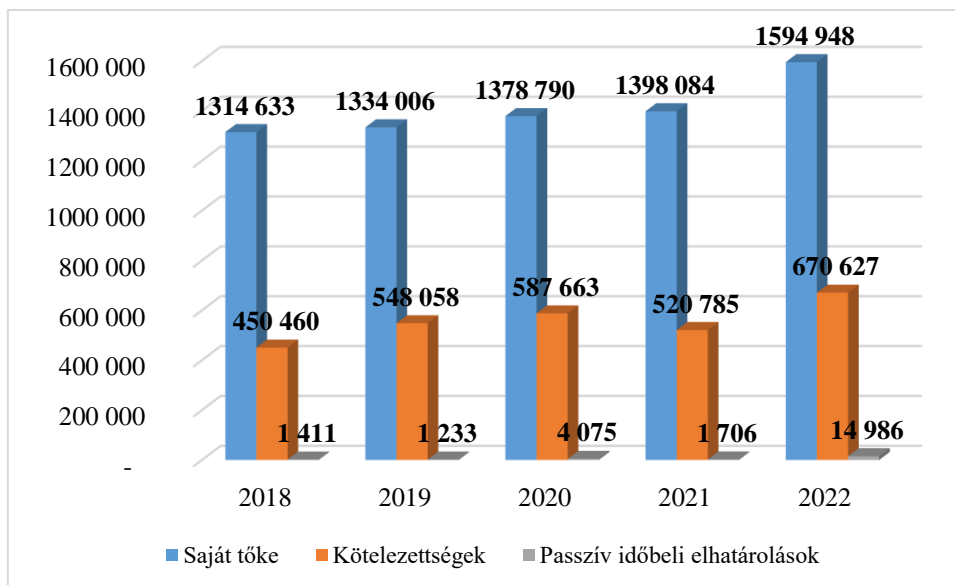
9. táblázat: A Zrt. forrásainak megoszlása %-ban kifejezve

Megnevezés	2018	2019	2020	2021	2022
	%	%	%	%	%
D/ Saját tőke	74,42	70,83	69,97	72,80	69,94
I. Jegyzett tőke	18,43	18,16	17,38	13,47	11,81
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
III. Tőketartalék	14,43	14,55	16,43	16,20	14,20
IV. Eredménytartalék	61,21	63,41	59,24	58,03	53,67
V. Lekötött tartalék	2,79	2,42	3,63	7,25	12,42
VI. Értékelési tartalék	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
VII. Adózott eredmény	3,14	1,45	3,32	5,05	7,91
E/ Céltartalékok	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
F/ Kötelezettségek	25,50	29,10	29,82	27,12	29,41
I. Hátrasorolt kötelezettségek	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	52,02	55,16	54,17	52,84	22,52
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	47,98	44,84	45,83	47,16	77,48
G/ Passzív időbeli elhatárolások	0,08	0,07	0,21	0,09	0,66
Bevételek passzív időbeli elhatárolása	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	92,91	100,00	72,71	100,00	100,00
Halasztott bevételek	7,09	0,00	27,29	0,00	0,00
Források összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Forrás: Saját szerkesztés a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. éves beszámolóí alapján (2018-2022)

A 9. táblázat a vállalkozás forrás oldal megoszlási viszonyait tartalmazza. A saját tőke megoszlását tekintve a vizsgált időszakban 70% körüli értéket mutat, és kisebb ingadozás jellemzi. A költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolását leginkább a tárgyév terhelő, ugyanakkor a következő évben kiszámlázásra és kifizetésre kerülő, például: közüzemi számlák, a hitelfelvételhez kapcsolódó fizetendő kamatok teszik ki.

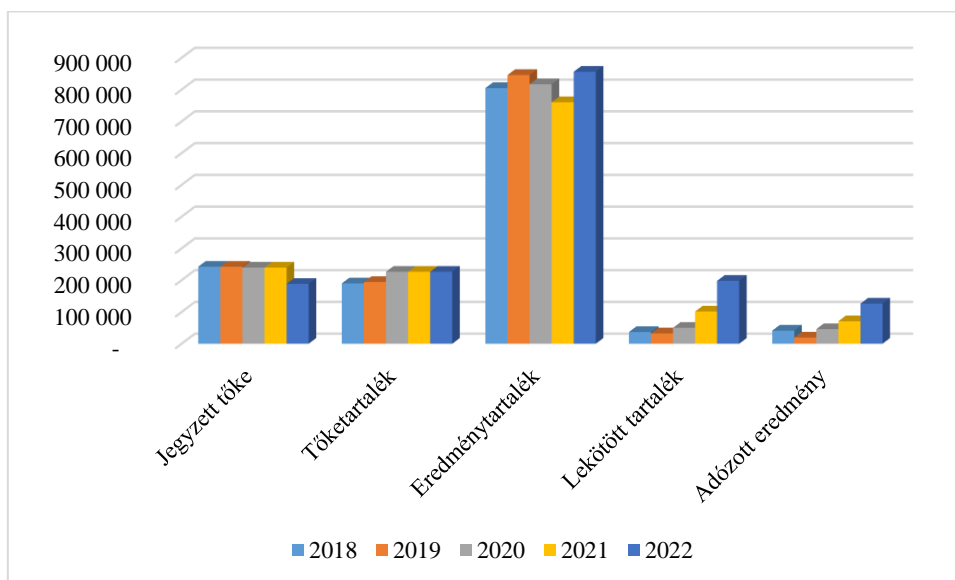
A Zrt. a vizsgált időszakban céltartalékokkal nem rendelkezett. A vállalat kötelezettségeit tekintve évről évre stagnál, arányuk 25-29% között mozog.

8. ábra: A források értéke ezer Ft-ban

Forrás: Saját szerkesztés a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. éves beszámolóí alapján

A 8. ábra tekintetében szintén megfigyelhető, hogy a saját tőke értéke növekvő tendenciát mutat, ugyanakkor 2022-re növekedése kiemelkedővé vált és az előző évhez képest 196 864 ezer forinttal emelkedett. Míg ugyanezen mérlegcsoport változása 2019-ről 2020-ra 44 784 ezer forinttal nőtt.

9. ábra: Saját tőke összetétele ezer Ft-ban

Forrás: Saját szerkesztés a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. éves beszámolóí alapján

A 9. ábra a saját tőke összetételének változását szemlélteti 2018. évtől 2022. évig. Ezen változások az alábbiakból következtek: előző évi eredmény átvezetése eredménytartalékba, jegyzett tőke csökkentése, lekötött tartalék átvezetése tőketartalékba.

A Zrt. 2017-ben 3 482 ezer forint névértékű saját részvényt vásárolt vissza, melynek bevonása megtörtént, és a cégbírósági értesítés 2018-ban megérkezett. Ezen részvények visszavásárlási értéke 1 392 800 forint volt.

2020-ban a jegyzett tőke saját részvény visszavásárlása miatt 2 608 ezer forinttal csökkent. A társaság az eredménytartalék terhére 50 MFt-ot a lekötött tartalékba helyezett át a 2021. évi beruházásokra.

2021-ben a jegyzett tőke saját részvény visszavásárlása és bevonása miatt 51 336 ezer forinttal csökkent. A vállalkozás az eredménytartalék terhére 50M Ft-ot a lekötött tartalékba vezetett át a 2022. évi beruházásokra.

2022. évben a Zrt. a lekötött tartalékból 100 MFt-ot használt fel a 2022. évi beruházásokhoz. Továbbá az eredménytartalék terhére 126 MFt-ot a lekötött tartalékba helyezett át a 2023. évi beruházásokra.

Az értékelési tartalék értéke minden évben nulla, mivel a társaság egyik évben sem élt az értékhelyesbítés lehetőségével, valamint céltartalékot sem képzett.

A Zrt. adózott eredménye minden évben pozitív volt, illetve 2020-tól folyamatosan gyarapodik. A vizsgált időszakban 2019-ben volt a legalacsonyabb (19 374 eFt), míg 2022-ben a legmagasabb (126 208 eFt).

6.2. Pénzügyi helyzet vizsgálata

A pénzügyi helyzet lehetőséget ad arra, hogy megvizsgáljuk a vállalkozás rövid és hosszútávú fizetőképességét.

6.2.1. Adósságállomány vizsgálata

Az adósságállomány alakulásának elemzése során a hosszú lejáratú kötelezettségek, valamint az összes eszköz segítségével kiszámítottam az eladósodottság fokát, illetve a saját tőke befektetett eszközökhöz való viszonyát.

10. táblázat: Befektetett eszközök fedezete és eladósodottsági mutató

Megnevezés	2018	2019	2020	2021	2022
Befektetett eszközök fedezete (%)	148,3	135,7	139,5	152,0	142,8
Eladósodottsági mutató (%)	13,26	16,05	16,15	14,33	6,62

Forrás: Saját szerkesztés a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. éves beszámolója alapján

A 10. táblázat alapján az alábbiakat állapítottam meg:

- **Befektetett eszközök fedezete:** az elmúlt öt évet tekintve a mutató értéke elfogadható, mivel a mutató elvárt minimuma 100%. 2021-ben volt a legmagasabb, ami azt jelenti, hogy az összes befektetett eszközt 152,0%-os arányban finanszírozza saját tőke.
- **Eladósodottsági mutató:** a társaság a vizsgált időszakban jól teljesít, hiszen a mutató értéke nem éri el a 19%-ot.

6.2.2. Likviditási mutatók elemzése

A likviditási mutatók segítségével a vállalkozás fizetőképességét vizsgáljuk. Az elemzés folyamán azt tartjuk szem előtt, hogy a társaság az összes forgóeszközét felhasználja annak érdekében, hogy képes legyen kötelezettségei fedezésére.

Vizsgálatom során kapott eredményeket a 12. táblázat tartalmazza.

11. táblázat: Likviditási mutatók

Megnevezés	2018	2019	2020	2021	2022
Likviditási ráta	4,14	3,65	3,59	4,04	2,20
Likviditási gyorsráta	1,57	1,45	1,58	1,61	0,70

Forrás: Saját szerkesztés a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. éves beszámolója alapján

A 11. táblázat alapján a Zrt. tekintetében az alábbiakat állapítottam meg:

- Likviditási ráta: a mutató értéke 2018, 2019, 2020, 2021 vonatkozásában 1 feletti, így a vállalat fizetőképessége nincs veszélyben, ugyanakkor 2022-ben értéke csupán 1,2-vel haladta meg az elvárt minimumot, de még így sincs veszélyben továbbra sem a fizetőképessége. Mindez a forgóeszközök drágulásának - 7. ábra - és a rövid lejáratú kötelezettségek rövid fizetési határidejének következménye.
- Likviditási gyorsráta: ezen mutató esetében elmondható, hogy a társaság üzletmenete megfelelő. Elfogadott értéknek a minél magasabb érték tekintendő. Annak ellenére, hogy a 2022-es évben a mutató 1 alatt van, nem gyakorol hatást az Zrt. üzletmenetére nézve.

6.3. Jövedelmezőségi helyzet vizsgálata

A jövedelmezőségi helyzet vizsgálata során alkalmazott mutatók arra adnak választ, hogy a társaság a gazdálkodása során mennyire képes eredményesen felhasználni a rendelkezésére bocsátott forrásokat, illetve hogyan tud nyereséget termelni azok felhasználásával megszerzett eszközökkel.

12. táblázat: A Zrt. jövedelmezőségi mutatói %-ban kifejezve

Megnevezés	2018	2019	2020	2021	2022
Eszközarányos nyereség (ROA)	2,36	1,06	2,34	3,63	6,01
Saját tőke arányos nyereség (ROE)	3,19	1,46	3,34	5,09	8,43
Árbevétel-arányos nyereség (ROS)	3,70	1,59	3,23	5,11	7,35

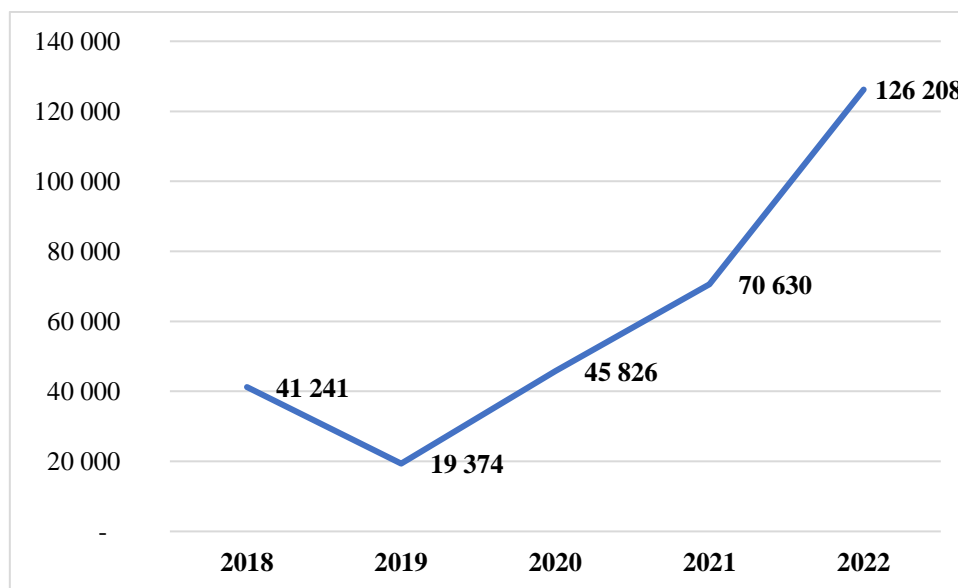
Forrás: Saját szerkesztés a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. éves beszámolója alapján

A 12. táblázat alapján az alábbiakat állapítottam meg:

- ROA: a Zrt. eszközarányos nyeresége a kezdeti időszakban 2,36% volt. 2019-re 1,3 százalékponttal csökkent az előző évhez képest. 2020. évtől a mutató növekedésnek

indult és 2022-re elérte az 6,01%-ot, melyet az adózott eredmény értékének jelentős növekedése okozott, értéke 126 208 eFt volt.

- **ROE:** a saját tőke 2018-ban 3,19%-os hozamot biztosított a Zrt. számára, míg 2019-ben 1,73 százalékponttal visszaesett. Ezt követően 2020-ban 1,88 százalékponttal növekedett. 2021-től növekvő tendenciát mutat, amely mögött az adózott eredmény növekedése áll.
- **ROS:** 2018-ban a mutató 3,70% volt, majd 2019-re 2,11 százalékponttal csökkent, ezt követően 2020-ra 1,64 százalékponttal nőtt. 2021-től növekedés figyelhető meg. Mindezen különféle értékeket az adózott eredmény változékonysága okozta.

10. ábra: A Zrt. adózott eredményének alakulása ezer Ft-ban

Forrás: Saját szerkesztés a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. éves beszámolóí alapján

A 10. ábra a fenti megállapításaimat kívánja alátámasztani. Az ábra jól szemlélteti az elmúlt öt év adózott eredményének alakulását. Jól látható, hogy a jövedelmezőségi mutatók az adózott eredmény függvényében mozognak. Amennyiben e mérlegcsoport növekedésnek indul, úgy a mutatók értéke is növekvő tendenciát eredményez. Abban az esetben, ha ezen mérlegcsoport csökkenésnek ered, úgy a mutatók értéke is visszaesik.

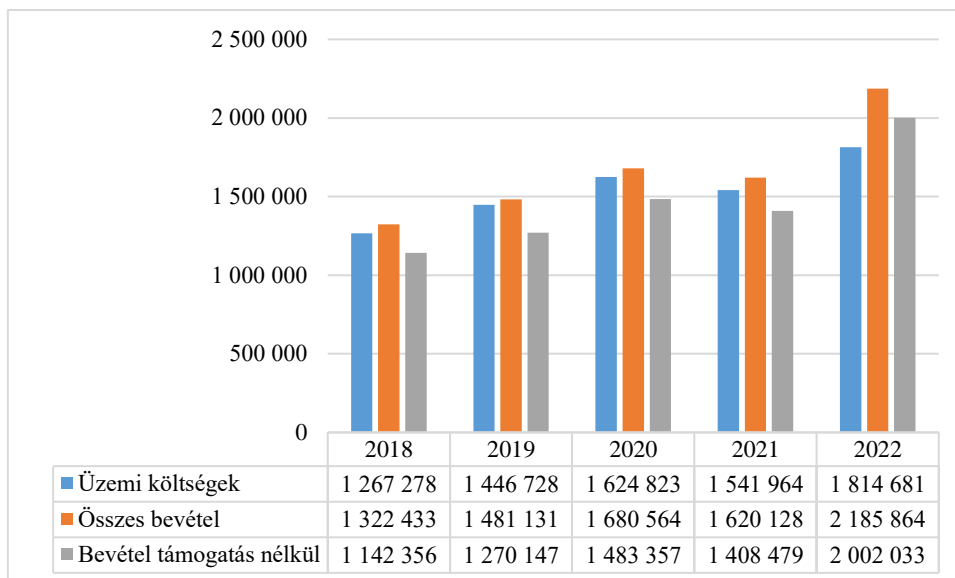
A következőkben a jövedelmezőségi mutatók közül az árbevétel arányos üzemi költség mutatót (Cost/rev) és árbevétel és támogatás arányos üzemi költség mutatót (Cost/revS) vizsgálom, amely jobban kiemeli a mezőgazdasági tevékenységből származó nyereségességet:

13. táblázat: A Zrt. jövedelmezőségének vizsgálata

Megnevezés	2018	2019	2020	2021	2022
Üzemi költségek összesen (eFt)	1 267 278	1 446 728	1 624 823	1 541 964	1 814 681
Nettó árbevétel+Egyéb bevételek (eFt)	1 142 356	1 270 147	1 483 357	1 408 479	2 002 033
Vissza nem térítendő támogatások (eFt)	180 077	210 984	197 207	211 649	183 831
Összes bevétel (eFt)	1 322 433	1 481 131	1 680 564	1 620 128	2 185 864
Cost/revS	0,96	0,98	0,97	0,95	0,83
Cost/rev	1,11	1,14	1,00	1,09	0,91

Forrás: Saját szerkesztés a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. éves beszámolóji és főkönyvi kivonatai alapján

A 13. táblázat szemlélteti a vizsgált időszakban a Zrt. üzemi költségeit, értékesítésének nettó árbevételét, a vissza nem térítendő támogatások mértékét forintban. Mindezeket alapul véve kiszámítottam a jövedelmezőségre vonatkozó módosított mutatót, amely segítségével pontosabb képet kapunk a támogatások hatásáról a társaság jövedelmezőségére. Jól látható, hogy a támogatások figyelembevételével (Cost/revS) a vállalkozás bevételei meghaladják a kiadásokat (1 alatti érték), ennek hatására nyereségesség figyelhető meg. Ugyanakkor a támogatások figyelembevétele nélkül (Cost/rev) minden évben „veszteséges”, mivel a bevételei nem fedezik a kiadásokat. A kapott eredmények az alábbi idézettel vannak összhangban: „üzemmérettől függetlenül veszteséges a magyar agrárszektor a támogatások nélkül”. (Sipiczki & Rajczi, 2018, old.: 88) Ebből arra következtethetünk, hogy a mezőgazdaságban gyakori jelenség a veszteség. A kapott eredmények alapján a társaság esetében is megállapítható, hogy a támogatások nagyban javítják jövedelmezőségét.

11. ábra: A Zrt. bevételei és költségei eFt-ban kifejezve

Forrás: Saját szerkesztés a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. éves beszámolója alapján

A 11. ábra szemlélteti a társaság üzemi költségeit, összes bevételét, valamint a bevételeket támogatások nélkül a vizsgált időszakban. Jól látható, hogy az elmúlt öt év tekintetében az üzemi költségeket a vállalkozás kizárólag csak a támogatások igénybevételével képes fedezni. Ez alól a 2022-es év kivételt képez, hiszen az ábra is jól szemlélteti, hogy ebben az évben a költségei fedezésére elegendőnek bizonyult a bevétele a támogatások nélkül. Mindez a magas terményáraknak, valamint a tej és szarvasmarhaértékesítés eladási árainak köszönhető elsősorban. Összességében elmondható, hogy a mezőgazdasági vállalkozások életében nagyon fontos szerepet töltenek be a támogatások költségeik fedezésére. Véleményem szerint, fontos lenne, ha a piaci viszonyok megfelelő jövedelmet biztosítanának a vállalkozások részére, hogy állami támogatások nélkül is jól működhessenek.

7. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. sikeres komplex elemzéséhez (vagyon-, pénzügyi-, és jövedelmi) a vezető, főkönyvelő, ágazati vezetők segítségével összegyűjtöttem a szükséges adatokat és információkat. A rendelkezésemre álló adatok alapján elvégeztem a mutatószámok kiszámítását, és a kapott eredményeket értékeltem, tehát a dolgozatomban megfogalmazott célkitűzéseknek eleget tettem.

A társaságnál az elemzett időszakot (2018-2022.) tekintve az alábbi következtetéseket vontam le és állapítottam meg:

- A tárgyi eszközök értéke 2018-tól növekvő tendenciát mutat, amely értéke a lízingelt műszaki gépekből ered. Ebből is látható, hogy a vállalkozás folyamatos beruházásokat hajt végre és igyekszik eszközállományát fejleszteni, modernizálni.
- Készletek értéke változó tendenciát mutat, amely a világgazdaságot ért csapások utóhatásaiból adódik. Például: COVID-19: míg a magánszemélyek hatósági áron jutottak hozzá az üzemanyaghoz, addig a vállalkozások teljes áron szerezték be, valamint a műtrágyák, növényvédőszeres beszerzési árának jelentős emelkedése szintén a társaság készletértékének növekedését eredményezte.
- A követeléseknél elmondható, hogy a magánszemélyek részére a társaság a számla fizetési határidejét a teljesítéstől számított 15 napra állítja ki, míg a szerződésben álló partnerei esetében ez akár 30 nap is lehet. Továbbá a munkavállalóinak adott előleg szintén növeli a követelésállományát.
- A jegyzett tőke változékonysága a saját részvényének visszavásárlásából és bevonásából adódik.
- Az eredménytartalék értékének változása az adózott eredmény átvezetését, a saját részvény visszavásárlását tartalmazza.
- A hosszú lejáratú kötelezettségek értékének jelentős csökkenése -2021-ről 2022-re-figyelhető meg, melynek okai a hosszú lejáratú hitelek és lízingek törlesztése.
- A rövid lejáratú kötelezettségek értékének nagymértékű növekedése -2021-ről 2022-re- a rövid lejáratú beruházási hitel és a lízingek törlesztéséből ered.

Összességében megállapítható az eszköz és forrásállományról, hogy igen változékony, amelyre nagy hatással vannak külső tényezők például: globális gazdasági helyzet, időjárás. A Zrt. a továbbiakban is igényt tart további beruházások megvalósítására, ugyanakkor a fentebb említett tényezők függvényében kerül majd sor megvalósításukra. A társaságnak továbbá eleget kell tennie kötelezettségeinek, melyek mögött elnyert pályázatok és a működéshez szükséges hitelek állnak.

Véleményem szerint a társaság költségeit tekintve például: a gáz esetében (fűtés, szárítóüzem működtetése) a koronavírus kevésbé volt hatással, mivel szerződött partnerével hosszabb távra fix áron kötött le mennyiséget. Ugyanakkor az orosz-ukrán háború hatására kezdetben megemelkedett a termények piaci ára, amely következtében magas árbevételre tehettek szert. Ezen történések utóhatásait a Zrt. leginkább 2023-ban érzí, de sajnos előreláthatólag még 2024-ben is fogja. Mindez az alacsony árbevételben nyilvánul meg, amely nem fedezi teljes egészében a felmerülő költségeket, ennek ellenére minden évben pozitív eredményeket ért el és folyamatosan él a fejlődés lehetőségével.

8. ÖSSZEFOGLALÁS

Szakedolgozatom témájaként a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. tevékenységének gazdasági elemzését választottam. A társasággal duális képzés keretén belül ismerkedtem meg. Elemzésemet nem csak a gyakorlati idő alatt megszerzett tudásra és tapasztalatra alapoztam, hanem a vezetőkkal és főkönyvelővel folytatott beszélgetések is a bázisát képezték.

A szakedolgozatom első felében a 2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS című fejezetben egy átfogó képet nyújtok a gazdasági elemzés céljáról és módszereiről, hazai számvitelről, mezőgazdasági számvitelről (állattenyésztés és növénytermelés számviteléről), éves beszámolóról, vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet elemzéséről. Ezen fejezet célja, hogy a megfelelő irodalmi háttérrel biztosítson a későbbi elemzéseimhez.

A második részben a 3. ANYAG ÉS MÓDSZER bemutattam, hogy mely forrásokra helyezem a hangsúlyt elemzésem során. Ezen források elsősorban a Zrt. mérlegeinek és eredménykimutatásainak adatai voltak, valamint sok hasznos információra leltem - az elmúlt öt év viszonylatában - a kiegészítő információkban.

A harmadik részben, vagyis a 4. CÉLOK ÉS KUTATÁSI KÉRDÉSEK című részben megfogalmaztam azon kérdéseket, amelyeket célul tűztem ki magamnak. Dolgozatom fő célja a Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt. vagyoni-, pénzügyi-, és jövedelmi helyzetének teljeskörű vizsgálata volt. Összességében úgy értékelem, hogy céloknak sikeresen eleget tettem.

A negyedik részben, azaz az 5. A VÁLLALAT BEMUTATÁSA című fejezetben a vizsgált társaság történetét ismertettem és tértem ki a fontosabb eseményekre, majd bemutattam a Zrt. tevékenységét a két ágazat (növénytermesztés és állattenyésztés) vonatkozásában.

Az ezt követő 6. EREDMÉNY ÉS ÉRTÉKELÉS című részben a vállalkozás komplex elemzését hajtottam végre. Megfigyeléseimet és a kapott értékek elemzését alátámasztva sikeresen végrehajtottam.

Az elmúlt öt év eszközállományának vizsgálatánál az alábbiakat állapítottam meg:

- 2018-tól a mérlegfőcsoportok értéke növekvő tendenciát mutatnak,
- a befektetett eszközök jelentős részét a tárgyi eszközök teszik ki,
- a forgóeszközökön belül a legnagyobb aránnyal a készletek bírnak,
- az aktív időbeli elhatárolások közül a bevételek aktív időbeli elhatárolások emelkednek ki.

Összefoglalva az eszközállomány vizsgálatát elmondható, hogy a Zrt. ágazatainak működéséhez elengedhetetlenek a műszaki gépek. Ezen gépek karbantartásához szükséges az alkatrészraktár fenntartása, melynek eszközeinek értékét a készletek mérlegcsoport tartalmazza. Továbbá a hízósértés, hízómarha, növényvédőszer (gombaölő, gyomirtó szerek), műtrágyák értéke tovább növeli ezen mérlegcsoport értékét. A bevételek aktív időbeli elhatárolások mérlegcsoport a tárgyévben természetelt, ugyanakkor a következő évben értékesített fűmagot tartalmazza.

A forrásállomány vizsgálatánál az alábbi megállapításokat tettem:

- 2018-tól a saját tőke értéke fokozatosan emelkedik,
- céltartalék képzésének lehetőségével a vállalat nem él,
- a passzív időbeli elhatárolások értékének jelentős részét a költségek, ráfordítások értéke teszi ki,

Összességében a forrásállomány vizsgálatánál megfigyelhető a jegyzett tőke csökkenése és az eredménytartalék, lekötött tartalék növekedése, amely a saját részvény visszavásárlásával és bevonásával áll kapcsolatban. A hosszú és rövid lejáratú kötelezettségek értéke a különféle hitelek, lízingek törlesztéséből adódik. A passzív időbeli elhatárolások értékét a tárgyévet terhelő, a következő évben kiszámlázásra és kifizetésre kerülő, például: közüzemi számlák, hitelfelvételhez kapcsolódó fizetendő kamatok teszik ki.

Az adósságállomány vizsgálatánál elemeztem a befektetett eszközök fedezettségét és az eladósodottsági mutatót. A vállalat befektetett eszközeit 148,3%-os arányban finanszírozza saját tőkéje. Az eladósodottsági mutató értéke nem éri el a 19%-ot. Ezen mutatók is informálnak minket a Zrt. jó működéséről.

A likviditási mutatók elemzésénél vizsgáltam a likviditási rátát és gyorsrátát. A likviditási ráta változékonysága a forgóeszközök drágulásának, a rövid lejáratú kötelezettségek rövid fizetési határidejének következménye. Mindezek ellenére a vállalat fizetőképessége továbbra sincs veszélyben. A likviditási gyorsráta értéke 2022-ben 1 alatt van, ugyanakkor nem gyakorol hatást a Zrt. üzletmenetére nézve.

A jövedelmezőségi helyzet vizsgálatánál kiszámoltam és értelmeztem az eszközarányos nyereség, a saját tőke arányos nyereség és árbevétel-arányos nyereség mutatókat. Ezen három mutató értékének változása mögött az adózott eredmény változása áll.

Vizsgáltam a támogatások szerepét a társaság életében. Fontos megemlíteni, hogy a támogatások nagy szerepet játszanak a megjelenő üzemi költségek fedezésében. Elemzésem során megállapítottam, hogy támogatások nélkül a társaság nem lenne képes fedezni a költségeit és veszteséges lenne. Véleményem szerint hosszú távon az lenne a kedvező, ha a támogatások nélkül is megfelelő jövedelmet biztosítanának a piaci viszonyok a mezőgazdasági vállalkozások számára. A vizsgálatom során kapott eredmények nem tekinthető a társaság sajátosságának, hiszen általános jelenség az egész magyar agrárszektorban.

Szakedolgozatom összeállítását követően megállapítottam, hogy a mezőgazdasági vállalkozások élete nem könnyű, szinte már a túlélésre hajtanak. A sok külső és belső negatív események nagy hatással vannak mindennapi működésükre. Megállapítottam, hogy ezen társaságok egymásra nem versenytársként tekintenek, hanem inkább segítik egymást. A felmerülő magas költségek egy bizonyos részét támogatásokból, árbevételből fedezik, így a további fennmaradó költségek rendezéséhez különböző hitelek felvételére kényszerülnek. A COVID-19, orosz-ukrán háború, megjelenő sertéspestis, időjárás negatív hatásait ezen vállalatok a későbbiek folyamán is érezni fogják; ebből való kilábalásuk pedig hosszú és küzdelmekkel teli folyamat lesz.

9. IRODALOMJEGYZÉK

(2021. március 1). *Számlatükör*.

Adorján, C., Lukács, J., Róth, J., & Veit, J. (2022). *Számvitel Speciális kérdései*. (C. dr. Adorján, Szerk.) Budapest: MKVK OK Kft.

Apáti, F., Nábrádi, A., Péter, Z. M., Polereczki, Z., Pupos, T., Szakály, Z., . . . Szűcs, I. (2010). *A stratégiai és üzleti tervezés gyakorlata*. (A. Nábrádi, & T. Pupos, szerk.) Budapest: Szaktudás Kiadó Ház Zrt.

Bánházi, G., Gockler, L., Bondor, J., Hajdú, J., Horváth, A., Horváth, J., . . . Zombori, J. (1987). *Mezőgazdaság számokban* (I. kötet). (P. Sárközy, Szerk.) Budapest: Agrárinformációs Vállalat.

Baranyai, Z., Fenyves, V., Pupos, T., Takács, I., & Tarnóczy, T. (2013. március 30). *Gazdasági elemzés /Elméleti jegyzet/*. Debrecen: Debreceni Egyetem.

Barts, G., Havass, N., Ihász, G., Kozma, N., Dr. Siklósi, Á., Dr. Sisa, K., & Dr. Veress, A. (2022). *Kidolgozott szóbeli tételek Vállalkozási mérlegképes könyvelő képesítő vizsgára*. (Á. Dr. Siklósi, Szerk.) Budapest: Penta Unió Zrt.

Bosnyák, J., Gyenge, M., Pavlik, L., & Székács, P. (2010). *Vezetői számvitel*. Budapest: Saldo Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt.

Fazakas, G., Sulyok-Pap, M., Gáspár, B., & Soós, R. (2009). *Bevezetés a pénzügyi és vállalati pénzügyi számításokba*. (G. Fazakas, Szerk.) Budapest: Tanszék Kft.

II. rész Jogszabályok. (2000. szeptember 21). *Magyar Közlöny*, 5790-5881.

Kardos, P., dr. Szakács, I., & Tóth, M. (2021). *A Számvitel nagy kézikönyve*. Budapest: Wolters Kluwer Hungary Kft.

Kozma, A., Pataki, L., Tóth, P., & Véghné Bálint, K. (1993). *Számvitel és pénzgazdálkodás*. (P. dr. Tóth, Szerk.) Budapest: Mezőgazda Kiadó.

Musinszki, Z. (2019). *A mezőgazdasági tevékenység költség-és teljesítménykontrollja*. Budapest: SALDO Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt.

Papp, N. (2015). *Gazdaságunk 55 éve (Jubileumi kiadvány 1960-2015)*. Szekszárd: Kaposszekcsői Mezőgazdasági Zrt.

Róth, J., Adorján, C., Lukács, J., & Veit, J. (2019). *Számviteli esettanulmányok*. (J. dr. Róth, Szerk.) Budapest: MKVK OK Kft.

Sabján, J., & Sutus, I. (2003). *Vezetői számvitel az agrártermelésben*. Budapest: Szaktudás Kiadó Ház Rt.

Sabján, J., & Sutus, I. (2009). *A mezőgazdasági vállalkozások gazdálkodásának elemzése*. Budapest: Szaktudás Kiadó Ház Zrt.

Siklósi, Á., Sisa, K. A., & Veress, A. (2021). *Könyvvezetés és beszámolóképzés* (Tizenkettedik, átdolgozott . kiad.). Budapest: Saldo Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt.

Sipiczki, Z., & Rajczi, A. (2018). Magyarország mezőgazdaságának jövedelmezősége az agrártámogatások tükrében 2006 és 2015 közötti időszakban. *Közép-európai közlemények*, 11, 84-92. Letöltés dátuma: 2023.. 11. 02., forrás: https://acta.bibl.u-szeged.hu/56865/1/kek_42_084-092.pdf

- Ulbert, J., Mohácsi, B., Kuti, M., Csapi, V., & Pintér, É. (2018). *Vállalati pénzügyek kézikönyv*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem.
- Veress, A., Siklósi, Á., Pucsek, J., Havass, N., & Kozma, N. (2022). *Pénzügyi kimutatások összeállítása, elemzése és ellenőrzése*. Budapest: Saldo Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt.

10. MELLÉKLET

Ábrák jegyzéke

1. ábra: Tehénészet termékei	11
2. ábra: Gabonafélék termékei.....	13
3. ábra: Értékesítésekből származó árbevétel ezer Forintban.....	26
4. ábra: A Zrt. támogatásai ezer Ft-ban kifejezve	28
5. ábra: Az eszközök megoszlása %-ban	31
6. ábra: Az eszközök ezer Forintban kifejezve	31
7. ábra: Néhány kritikus alapanyag készletértéke 2022. I-IX-ig.....	33
8. ábra: A források értéke ezer Ft-ban.....	36
9. ábra: Saját tőke összetétele ezer Ft-ban.....	36
10. ábra: A Zrt. adózott eredményének alakulása ezer Ft-ban	39
11. ábra: A Zrt. bevételei és költségei eFt-ban kifejezve	41

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Számviteli alapelvek	8
2. táblázat: Számlosztály	9
3. táblázat: "A" típusú Mérleg.....	14
4. táblázat: Összköltség típusú eredménykimutatás	16
5. táblázat: Forgalmi típusú eredménykimutatás.....	17
6. táblázat: A Zrt. eszközeinek értéke ezer Forintban	29
7. táblázat: A Zrt. eszközeinek megoszlása %-ban	30
8. táblázat: A vállalat forrásainak értéke ezer Ft-ban.....	34
9. táblázat: A Zrt. forrásainak megoszlása %-ban kifejezve	35
10. táblázat: Befektetett eszközök fedezete és eladósodottsági mutató	37
11. táblázat: Likviditási mutatók.....	38
12. táblázat: A Zrt. jövedelmezőségi mutatói %-ban kifejezve	38
13. táblázat: A Zrt. jövedelmezőségének vizsgálata	40

MÉRLEG					
Adatok eFt-ban					
Tételsor elnevezése	2018	2019	2020	2021	2022
A. Befektetett eszközök	868 443	982 860	988 340	920 059	1 117 042
I. Immateriális javak	136	105	52	1	0
II. Tárgyi eszközök	860 989	975 118	975 692	909 140	1 107 556
III. Befektetett pénzügyi eszközök	7 318	7 637	12 596	10 918	9 486
B. Forgóeszközök	895 830	897 956	967 307	992 255	1 141 749
I. Készletek	556 884	542 814	541 365	596 666	779 063
II. Követelések	268 288	279 165	189 605	235 412	254 844
III. Értékpapírok	0	0	0	1 357	1 361
IV. Pénzeszközök	70 658	75 977	236 337	158 820	106 481
C. Aktív időbeli elhatárolások	2 231	2 481	14 881	8 261	21 770
Eszközök összesen	1 766 504	1 883 297	1 970 528	1 920 575	2 280 561
D. Saját tőke	1 314 633	1 334 006	1 378 790	1 398 084	1 594 948
I. Jegyzett tőke	242 250	242 250	239 642	188 306	188 306
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	0	0	0	0	0
III. Tőketartalék	189 754	194 157	226 475	226 475	226 475
IV. Eredménytartalék	804 667	845 908	816 847	811 316	855 945
V. Lekötött tartalék	36 721	32 317	50 000	101 357	198 014
VI. Értékelési tartalék	0	0	0	0	0
VII. Adózott eredmény	41 241	19 374	45 826	70 630	126 208
E. Céltartalékok	0	0	0	0	0
F. Kötelezettségek	450 460	548 058	587 663	520 785	670 627
I. Hátrasorolt kötelezettségek	0	0	0	0	0
II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	234 320	302 314	318 338	275 185	151 042
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	216 140	245 744	269 325	245 600	519 585
G. Passzív időbeli elhatárolások	1 411	1 233	4 075	1 706	14 986
Források összesen	1 766 504	1 883 297	1 970 528	1 920 575	2 280 561

FORGALMI TÍPUSÚ EREDMÉNYKIMUTATÁS

Adatok eFt-ban

Tételsor elnevezése	2018	2019	2020	2021	2022
I. Értékesítés nettó árbevétele	1 113 507	1 221 812	1 418 845	1 383 341	1 716 332
II. Értékesítés közvetlen költségei	1 071 361	1 250 166	1 313 805	1 374 031	1 604 143
III. Értékesítés bruttó eredménye	42 146	-28 354	105 040	9 310	112 189
IV. Értékesítés közvetett költségei	153 860	150 137	152 506	135 349	168 660
V. Egyéb bevételek	206 811	255 720	258 336	234 112	230 023
VI. Egyéb ráfordítások	42 057	46 425	158 506	32 584	41 878
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye	53 040	30 804	52 358	75 489	131 674
VII. Pénzügyi műveletek bevételei	2 116	3 599	3 382	2 675	4 743
VIII. Pénzügyi műveletek ráfordításai	8 094	9 908	8 993	7 534	10 209
B. Pénzügyi műveletek eredménye	-5 978	-6 309	-5 611	-4 859	-5 466
C. Adózás előtti eredmény	47 062	24 495	46 747	70 630	126 208
IX. Adófizetési kötelezettség	5 821	5 121	921	0	0
D. Adózott eredmény	41 241	19 374	45 826	70 630	126 208